به کاتبی دادگای چەمچەماڵ ئەمێنێتەوە تا له ١٤/٦/١٩٥٧دا (ته‌قـاعود) ئه‌کرێت . ئەچادێتەوە بۆ (هەڵەبجە) (بەیەزدان پەرستی و شیعر ووتنەوە) خەریـك ئەبێ تا له ٢٣ ی حوزەیرانی ١٩٧١ دا کۆچی دوایی ئـەکات و له لە هەیوانی (مەرقەدی شێخ عومەر و شێخ نەجمەدین) دا بە خاك ئەسپێرێت له بیارە .

مەلا حەسەن پیاوێـکی زیرەك و زانا و قسه خۆش و دڵ تەڕ بووە ، (عەرەبی و فارسی و تورکی) جگه لـه زمانی کوردی خۆی باش زانیوە و شیعری زۆری بە کوردی و فارسی و عەرەبی هەیە .

شاهۆ و شێعر

شاهۆ له شێعر و هەڵبەستا یەکجار دەستێکی باڵای بووە شـێعرەکانی بەرز و ، تەڕ و ، رێك و ، ئاودارن [بە کوردی و فارسی و عەرەبی] شێعری هەیە بەشە کوردیەکەی یەکجار زۆرە . دیوانەکەی زیاتر لـــە (١٨٠٠) هۆنراوەیە کراوە بە (٣) بەشەوە :

١ ـ ئایینی
٢ ـ دڵداری
٣ ـ نیشتمانی

کاتێ که سەیری شێعرەکانی هەر بەشێك لەم بەشانە ئەکەیت ئەبینی شاهۆ وا چوەتە بنجو بناوانیەوە وا ئەزانی که لەوێدا کوڵاوەو قاڵ بووە . یەکەم هەڵبەستی چاپ کراوی لە ساڵی ١٩٢٤ که بڵاوکرایـــەوە (ئەی کوردی ستەمدیدە) بوو .

مەلا حەسەن لە پێشا نازنـاوی (شایق) بوو له جەنگی جیهـانی دووەمدا (شاهۆ) ی کرد بە نازناوی خۆی شاهۆ شارەزاییکی زۆری له مێژووی کورد و شێعری شاعێرە کوردەکان بوو ، لە گەڵ شاعیری ئەمر (ئەحمەد مختار جاف) دا زۆر بەینیان خۆش بوو یەکتریان خۆش ئەویست ئەو رۆژەی که ئەحمەد مختار بەگ هەڵبەستی (هیوای پاشە رۆژی) نووسی و دای بە مەلا حەسەن دەس بەجێ ئەویش کردی بە (٥) خشتەکی کـه سەرەتاکەی بەم جۆرە دەست پێ ئەکا :ـ

(دڵ له مێحنەت کەیلە ساقی سا بە رووی خەندانەوە)

هەروا تەخمیسێکی غەزەلێکی (ناری) کردووە که لە ساڵی ١٩٣٧ دا بۆ (شێخ مەحمود) ی ناردبوو .

خوێندنەوە و سەیرکردنی شێعر و هەڵبەستەکانی (شاهۆ) گەورەترین

بەڵکەیە بۆ سوارچاکی شاهۆ لە شێعردا شاهۆ نیشتمان و گەلی خۆی زۆر خۆش ویستووە هەمیشە بە ئاواتی ئەوە بووە گەلی کورد یەکگرێ و حوکمێکی زاتییان دەس کەوێت . (شاهۆ) جگە لە شاعێری و قسە خۆشی ، زۆر دەست بڵاو بووە ، وە حەزی بە مێوانداری کردووە ئەوەی کە دەستی کەوتبێ زوربەی بۆ ئەرکی میوانداری خەڵق بووە . (شاهۆ) چوارده ساڵی ئەم دواییەی ژیانی بە یەزدان پەرستییەکی گەرم ئەبردە سەر ، ئامۆژگاری خەڵقی بۆ دۆستی و نیشتمان پەرستی ئەکرد بە پێی موناسەبە شێعری خۆی بۆ ئەخوێندنەوە ئەم شاعێرەشمان وەکو زوربەی شاعێرەکانی تر بە ئاوات نەگەیشتنەوە سەری نایەوە . پیش کۆچی دوایی و مردنیا (بە چەند رۆژێك) دیوان و مسودەی شێعرەکانی خۆی دامێ و داوای لێ کردم کە بە رێکی و پوختی بیاننووسمەوە ، ناتەواویەکانیان بدۆزمەوە رێکیان خەمەوە هەوڵ دەم کە نەنەوتێن وە چاپ کرێن . منیش بە پێی توانا هەوڵمدا داوام لە دۆست و ناسراوان کرد لە شێعری شاهۆ چییان لایە بۆم بنێرن بەم جۆرە توانیم ئەم دیوانە پێك بێنم ئەوەی کە (مەجال بوو) چاپی کەم باقیەکەشی بۆ کاتێکی تر هەڵگرم .

ئیتر دەست لە دەست و هێز لە خوا .

(کاردۆخی)

(چەرخی دون پەروەر)

سالی ١٩٣٥

(١) چەرخی دونپەروەر هەمیشە یارمەتی نادان ئەکا
[مەردی دانا] دوونە ناو جەرگی لە داخا ژان ئەکا

(٢) عەسری نووری پێ ئەڵێن بەم دەورە مەنحوسە کەچی
هەر لە دەوری پیسی (چنگیز و هۆلاکۆ خان) ئەکا

(٣) دڵ بە جارێ بوون بە بەردو رەحم و شەفقەت تێپەڕی
شێتە ئەو شخصەی ئومێدی رەئفەت و ویجدان ئەکا

(٤) ناوی دین کوژرایەوە (لا دینی) یان هێنایە جێ
هەرچی ئەیبینی خەریکە پەیڕەوی (شەیتان) ئەکا

(٥) دینی ئیسلام بێ موسەمما حوکمی شەرعی ناڕەواج
ئەهلی دین ئەمرۆ تەمەننای مردن و ئیمان ئەکا

(٦) حەق نەما مژدەی بەسەرچوو [مروەت و ئینساف و عەدڵ]
ئەو کەسە مەقبووڵە زوڵم و ئیفتیرا و بوختان ئەکا

(٧) پیاو سەری سوڕماوە عاقڵ شوێن و رێی لێ تێکچوە
وەزعی دونیا وایە (دانا) شێت و سەرگەردان ئەکا

(٨) خولق و خووی عالەم هەموو شکڵێکی کەی وەرگرتووە
ئەو کەسەی چاکەی لەگەڵ کەی دوژمنی ئینسان ئەکا

(٩) ئەو زەواتانەی کە خۆیان زۆر بە چاك پیشان ئەدا
غالبەن خوویان لەخوویی (عقرب و ثعبان) ئەکا

(١٠) ئەوکەسەی هێندێ ئەیانوت موشفیقە بۆ قەومی خۆی
ئێستە ئەبینم کە ماڵی قەومەکەی وێران ئەکا

(١١) (کەر) لەگەڵ [ئەسپی کەحێلە] دێتە مەیدانی مەساف
(بزنە کێوی) وا لەگەڵ (شێر) ئارەزووی زۆران ئەکا

(١٢) (کوندەبوو) ئەوسا کە جێگەی قوژبن و وێرانە بوو
سەیری کە ئێستا لەگەڵ (قوش) جێلوە و جەولان ئەکا

(١٣) (قەل) لەجێی بازا ئەبینم بووەتە سەردار و رەئیس
(گورگی هار) ئەمرۆ لەجێی (شوان) سەرپەرشتی (ران) ئەکا

(١٤) [مامەرێوی] بوو بە دەفتەرداری گۆشت و دووگی چەور
(مشکی برسی) وا سەپانی رزقی سەر خەرمان ئەکا

(١٥) گۆخلی چەڵتووك درایە دەس (یەکانەی کۆنە ساڵ)
(هووڵە) ئاودێری گوڵاڵە و سنبل و رێحان ئەکا

(١٦) دەورە وایە (بایەقوش) لافی (هومایی) لێ ئەدا
(گوربە) خۆی گۆڕیوە داوای جێگەی (شێران) ئەکا

(١٧) پیاوەتی ناپابە (شاهۆ) رۆژی سوپڵە و هەرزەیە
هەر کەسێ پیاو بێ بە ڕاستی خۆی لە خەلق پەنهان ئەکا

(نەی دیـــــــوە)

نەی دیوە کەسێ کەسبی (معارف) بە بێ ئوستاد
ممکن نەبووە حەللی مشاکل بە بێ ئیمداد
نەبوە بە شتێ سەر بەخۆ ئاسن بە بێ (حەداد)
نەی گرتووە کەس (بازی مرادی) بە بێ صیاد
گەورە نەبووە بەچکە بە بێ (دایەیی خەمخوار)

(ئاگری بەردایە عومرم)

بەغدا ١٩٣٧

١] ئاگری بەردایە عومرم جیلوەوو جەولانی تۆ
هۆشی لێ سەندم خرنگەی پلیلەی فستانی تۆ

٢] پەستی کردم نیو نیگای نازت بە ئەدنا عیشوەیك
سوستی کردم بەرق و باقی عونچەیی خەندانی تۆ

٣] قیمە بوو (جەرگم) بە نێشی جووتە شومشێری برۆت
دامیە بەر شەستیری غەمزە ناوکی موژگانی تۆ

٤] دین و ئیمانت لە دەس سەندم بەزۆری نازی چاو
(فی الحقیقة) رەهزەن و تالانکەری ئیمانی تۆ

٥] قیمەتی ئەلماس و دوڕ و لەعلی ڕۆمانی نەهێشت
لۆلۆی دوندان و لێوی قورمزی مەرجانی تۆ

٦] تەن شل و مل وەك پەڕەی گوڵباخ و گەردن وەك بلوور
قاقم و لیمۆیە سینە و قوببەیی بوستانی تۆ

٧] هەرچی فیکری لێ دەکەم وێنەی لە دوونیادا نیە
قامەت و ساق و سوریی کومبەدی لەرزانی تۆ

٨] ئادەمی جینی پەریزادی وە یا نەوعی مەلەك
یا لە حۆرانی بەهەشتی و رەوزەیی ریزوانی تۆ

٩] تۆ گوڵێکی سەدهەزاران بولبولت دڵبەستە بوون
پاکی پێ بەندن بە داوی گێسوی پەخشانی تۆ

١٠] قەوسی دوو ئەبرۆت هیلالی جەژنی قوربانن کە وا
عالەمێك وەك (قۆچی قوربان) بوونەتە قوربانی تۆ

١١] قامەتت تەمسیلی رۆژی مەحشەری عالەم ئەکا
بۆیە وا ئەم مەخلۆقە سەف سەف دێنە بەر دیوانی تۆ

١٢] لاڵ و پاڵ عاشق وەکو (مردوو) لە ڕێتا کەوتوون
تینوون بۆ شەربەتێکی چەشمەیی حەیوانی تۆ

١٣] مروەتت بێ خوویی بێ رەحمی لە سەرتا لابەرە
با بە داخی تۆوە نەمرن جەمعی بیمارانی تۆ

١٤] دوڕی ناسوفتەی بە نرخم شاهی خوبانی زەمان
حاکمی ئەقلیمی قەلب و قالبی ئینسانی تۆ

١٥] وا لە بۆتەی عەشقدا تاوایەوە دڵ بوو بە ئاو
ئەلویدای ئاخریە زاهێر (شایقی) بوریانی تۆ

(خوا بۆ تۆ نیە و نابێ)

١] خوایە تۆ خوایێکی (خوا بۆ تۆ) نیە و نابێ
قەدیمێکی عەزیمی ئیبتیدا بۆ تۆ نیە و نابێ

٢] عەجەب پەروەردگارێکی کە خۆتی ئەوەڵ و ئاخر
ئەوەندەم لێ یەقینە ئینتیها بۆ تۆ نیە و نابێ

٣] خوداوەندێکی تەنیاو بێ شەریك و باب و فورزەندی
بە ڕاستی حەییو قەییومی (فەنا) بۆ تۆ نیە و نابێ

(پەنام هێنایە بەر قاپیت)

١) پەنام هێنایە بەر قاپیت بـە ناڵەو شیوەن و زاری
هەزاران دەفعە یارەببی بە هیوای رەحم و رزگاری

٢) ئەگەر چی شەرمەسارم ڕووڕەشی دیوانی تۆم ئەمما
بەرامبەر عەفوی تۆ وەزنی چییە بـاری گونەهباری

٣) بە رەحمی واسیعی عامت بەزەییت گەرنـەیێ پێما
پەنا بۆ کێ بەرم بۆ دەردی خۆم کێ بێ بکا چاری ؟

٤) پەنـا خۆتی خوا خۆتی هـەموو کارێ بە دەست خۆتە
ئەگەر من (موزنیبم) خۆ تۆ خوداوەندێکی غفاری

(لە دووری)

١) لە دووری کوڵمی گوڵڕەنگت هەمیسان عاجز و ماتم
وەکو (مەجنونەکەی لەیلا) منیش وا شێت و شەیـداتم

٢) ئەڵێی عەودالی چۆڵگەردم ئەوەنـدە گێژ و بێ هۆشـم
لە وەختێکۆ کە گیرۆدەی کەمەندی زوڵفی تـاتـاتم

٣) شەوو ڕۆژ خوێنی گەش دەتکێ لە جەرگ و دڵ وەکو سەیلاو
هەتا عالەم بزانێ من شەهیـدی چاوی شەهلاتـم

٤) چریکەی دەنگی (یا لەیلا) لە سینەم دێتە گوێ دایـم
بـە عەینی هەر وەکو سەمتوورە سینەی پڕ مەقاماتم

(ئەی یاری خۆشەویست)

١) ئـەی یـاری خۆشەویستی وەفاکاری ڕاست ڕەو
وەی جێی ئومێدی موخلیسی خەمباری تیرە شەو

٢) وەختێ کە کارتی جەژنەکەتم دیت و خوێندمەوە
وەك نووستوێ کە ڕاشڵەژێ و ڕاچەنێ لە خەو

٣) تیمسالی حـالی قەومەکەمی میسلی سـینەما
هێنایـە بەر نەزەرم و لە پڕ ڕاپەڕیم بە دەو

٤) تۆزێ کە سەیری ئەو فلیمەم کرد و تێی گەییم
دەستم گەیانـدە خامـە وەکو بەرقی تیژ ڕەو

٥) نووسیم بە خوێنی دیـدە لە سەفحەی سیاهی دڵ
ئەحواڵی کوردی قوڕ بە سەرو بەختی شوومی ئەو

٦) کورد ڕەنجەڕۆیە گوڵبونی عەیشی خەزانی کرد
شانی لـە ژێری باری خەما گشتی بوو (جەدەو)

٧) (نەورۆز) لە بۆ ئەوانـەیە ووشکیان ژیایەوە
ناو چاوی بەختە دێزەکەیان بوو بە مانگە شەو

(یا رەسولە ئەلاّ)

١) یا رەسولەئەلاّ دەخیلەك سەروەری دونیاوو دین
پێشەوا و خەتمی عومومی ئەنبیاوو مورسەلین

٢) فەخری کشتی کائیناتی سەیدی (جین و بەشەر)
تاقە مەحبوبی خوداوەند رەحمەتی بۆ عالەمین

٣) تۆی ئومێدی بێئومێدان رەهبەری رێگەی نەجات
رۆژی رووناکی هیدایەت مقتدایی متقین

(یا خوا)

١) یا خوا هیچ کەس وەکو من شێت و ماڵ وێران نەبێ
عاجز و مات و پەشێو و دیدە پڕ گریان نەبێ

٢) خوێنی کەش نەڕوا لە ئەندامم ئەوەند پێکرام بە تیر
کافریش جەستەی وەکو من کون کونی تیران نەبێ

٣) ئاگری تێ چوو دەروونم وەختە بیمە کۆی زوخاڵ
دوژمنیشم وا دەروونی سۆختە و بوریان نەبێ

٤) بۆ پڕووزی جەرگ و دوودی ئاهو و ناڵە و شیوەنم
عالەمی پڕ کرد ئیلاهی کەس وەها ناڵان نەبێ

٥) دەردی بێ دەرمانی من زەحمەت شیفای بۆ بێ ئەبەد
یا خوا هیچ کەس وەکو من دەردی بێ دەرمان نەبێ

٦) مردم و چۆقەی ڕەشم کرد تۆزێ رەحمی پێم نەهات
هیچ کەسێ یا رەب وەها بەد بەختو سەرگەردان نەبێ

٧) کوشتمی ئاخر بە نووکی نێشی شومشێر و برۆی
ئەرمەنیش وەك من نەچێری شۆخی بێ ئامان نەبێ

٨) بەسیە بەس شیوەن کە (شایق) رۆژی دیوانی خوا
موشکلێ نامێنێ لەو رۆژا کەوا ئاسان نەبێ

ڕەبی هەرچەند

١) ڕەبی هەرچەند غەرقی دەریای بۆگەنی عوسیانتم
خۆ بە دڵ نەمرۆ بە هیوای بەخشش و غوفرانتم

٢) قامەتم هەرچەند چەمیوە من لە ژێر باری گونام
چاوەڕوانی رەحمی عامی واسیعی یەزدانتم

٣) من سکاڵای خۆم لە لای کێ کەم پەنا بۆ کێ بەرم ؟
ذاتی خۆت موشکل گوشایە چاوەڕێی ئیحسانتم

٤) هەر چلۆنێ بم ئیلاهی ئافەریدەی زاتی تۆم
باوەڕم پێتە بە ڕاستی تابعی قورئانتم

٥) ژین و ڕزگاری و بولندی عیزەت و زیللەت هەمو
هەر بە دەستی خۆتە ڕەبی مل کەچی فەرمانتم

٦) تاعەتێکی وام نیە لایق بە زاتت بێ بەلام
با خراپیش بم بە هیوای ڕەحمەتی ڕەحمانتم

٧) نەفسی ئەممارەی خەسیسە دوژمنی دەستە و یەخەم
بۆ جیهادی ئەو سەگە موحتاجی یاری دانتم

٨) خۆ بە دەس (شەیتانە کوێرەو) خێڵی (ئەلخەنناسەوە)
خۆت خەبەرداری کە چۆن عەبدێکی دەستە و سانتم

٩) ڕوو ڕەشی و مووی سپیم هێنایە حاجەت بۆ تکا
وام لە ژێر سایەی کەرەمتا ڕەحمەتێ قوربانتم

١٠) گەر گران تر بێ لە (شاهۆ) بار و سەرباری گونام
خۆ پەنا هێندە بە خۆت و سەروەری ئەکوانتم

١١) ڕەبی هەر چەند نالەبار و ڕوو ڕەشی دیوانتم
ئافریدەی زاتی پاکی ئەقدەسی سوبحانتم

١٢) باوەڕم وایە کە (حەققن) مورسەلین و ئەنبیات
ئومەتی (فەخری ئەنامم) تابعی قورئانتم

١٣) ڕووی ئومێدم کردە قاپی بارەگاهی ئەقدەست
دەستی پێویستم بولند کرد چاوەڕێی ئێحسانتم

١٤) بۆ تکا هێنامە حاجەت مووی سپی فرمێسکی شۆڕ
وا بە هیوای عەتف و ڕەحمی حەزرەتی ڕەحمانتم

من کە تۆ یارم نەبی

١) من کە تۆ یارم نەبی ئیتر ژیانم بۆ چیە ؟
چی لە شەوق و زەوقی دونیا کەم جیهانم بۆ چیە ؟

٢) دیدەیێك تۆی پێ نەبینم کوێر بێ یا ڕەبی ئەبەد
ناوی غەیرێك گەر بەرێ لال بێ زوبانم بۆ چیە ؟

٣) دڵ ئەگەر بۆ تۆ نەبێ یا ڕەب ئەبەر خەنجەر کەوێ
با (لەت و کوت) داکەوێ بۆ خۆی دڵانم بۆ چیە ؟

٤) بێ جەماڵت کوڵ هەموو خاری (موغەیلانن) لەلام
بێ تۆ ئەی شۆخی زەمان سەیری گوڵانم بۆ چیە ؟

٥) گەر بەهەشتیشم بە تەنیا پێ بدەن (ڕۆژی جەزا)
نامەوێ تۆی تیا نەبێ حاشا جینانم بۆ چیە ؟

٦) (دین و دونیای) تۆیە (شاهۆ) حور و غیلمانی ئەتۆی
جا کە وەختێ تۆم نەبێ هەردوو جیهانم بۆ چیە ؟

(نەگبەتی نەی گرتبێ)

١) نەکبەتی نەی کرتبێ شوکری خوا هۆشیارە کورد
ساحێبی عەقلی سەلیم و ساحێبی ئەفکارە کورد

٢) گەر لەمەو پێش نووستبوون بەینێ لە خاوی غەفڵەتا
ئێستە گەر ئینساف بدەن هەستاوە وا بێدارە کورد

٣) خۆ بە ئینساف گەر تەماشاکەن بە چاوی دیقەتێ
هەر ئەوەی عەیبە کە ئەمڕۆ بێ کەس و خەمخوارە کورد

٤) خۆ بە نیسبەت جەوهەر و جێگە و مەقام و موڵکەوە
شاهی و شاهەنشەهی شایستەو و هەموارە کورد

٥) گەر قسەی ساغتان ئەوێ یاران بە (قورئانی کەریم)
(مردنی پێ چاترە) لەم خزمەتی (ئەغیارە کورد)

٦) (بێشە) کەی خاڵی بووە هەرگیز لە (شێر و کەرکەدنگ)
(شێری شێرخۆری) تیایە مەردی جەوهەردارە کورد

٧) پرس ئەکەم بەو مەجلیسی [ئەقوامی میللەت پەروەرە]
داخڵی ئینسافە ئایا مەحو ئەکەن یەکبارە کورد

٨) شێت نیە ئەم قەومە ئەفکاری هەموتان تێ ئەگەن
هەرچی سێرێکتان هەبێ پاکی لە لا ئیزهارە کورد

(١٠)

بایەزیدو وان و مووش و ئەرزڕۆم و حەیدەران
ئورفەو خەرپوت و چارێو ئورمیەو شەمزینیان
نەهریەو دیاربەکرو زەرزاوو وڵاتی بارزان
خانەقین و مەندەلی و گۆران و لورو باجەلان
وەك (کەوا) ئەیدروون ، بەباڵای مەنطقەی بابانەوە

(١١)

ئۆردوویێکی شەڕ فرۆشی کوردی موتڵەق ڕێك ئەخەن
دەستەیێکی کینەخواهی جوان و سەر ڕەق ڕێك ئەخەن
بۆ نیشانەی سەربەخۆیی شکڵی بەیرەق ڕێك ئەخەن
عەسکەرێکی مونتەزەم بۆ سەندنی حەق ڕێك ئەخەن
جوان و رازاوە بەتۆپ و لاکەلی ئەڵمانـــــــــەوە

(١٢)

نەوجوانانی وەتەن یەك یەك وەکو شێری ژیان
پاڵەوانانی بە هەیبەت ، هەر وەکو بەبری بەبان
شۆڕە سوارانی تەهەمتەن ، وەك یەلی مازیندەران
بەچکە شێرانی عەشایر ، بۆ قڕانی دوژمنان
هەر وەکو رۆستەم ئەکەونە ، هاتن و جەولانـــــــەوە

(١٣)

نووکی خەنجەریان ، لەجەرگەی جەرگی دوژمن گیر ئەکەن
دوژمنی دایکی وەتەنیان بۆ عەدەم تەهجیر ئەکەن
موڵکی کوردوستان لە میکرۆبی بەلا ، تەتهیر ئەکەن

پـاش قرانی موددەعی ، خاکی وەتەن تەعمیر ئەکەن
رێگەیی ئاسن ئەچێتە شاخی هەورامانـــــــــــەوە

(١٤)

دەشتو سەحرامان ، ئەبێتە رەوزەیی خولدی بەرین
سەوزو پۆر مێرەو بە رەونەق ، لالەزارو عەنبەرین
جۆگەکان مان پڕ لە ئاوی خۆش گواری ، شەکەرین
کێوو کەژ گشتی ئەبێتە ، باخو قەسری گەوهەرین
بۆ تەماشای ، دەستە دەستە دێن لە ئینگلستانـــەوە

(١٥)

بولبولی تەبعم لە پەروازیە ، هەردەم بۆ چڵێ
وا ئەناڵێنێ ، بە کوڵ بۆ غونچە پشکوتووی گوڵێ
ئەو گوڵەش هیوایە ، (شاهۆ) بۆی بەداخە گشت دڵێ
لامەدە (ئەحمەد) لە باسی میللەتو سا پێی بڵێ
تاکو ساقی زوو بدا (بادە) بەدەم ، مەستانـــــەوە

(١٦)

بادەگێر هاتوو بەسەرمانا بە عیشوە تێپەڕی
گوێ نەدایە مەجلیسو بادەی بلوورو ساغری
عاشقانی دایە بەر شەستیری چاوی ساحیری
پێی بڵێ ، بەو ساقیە بۆ حسنو نازو دولبەری
داخی خۆی ناوە بە جەرگی یوسفی کەنعانـــەوە

سالی ١٩٢٣

سکالای وەتەن [١]

[١] پێم بڵێن یاران ، بزانم بۆچی وا داماوە کورد ؟
بۆچی وا کێژو پەرۆشە ، ڕەوتی لێ شێواوە کورد ؟

[٢] ماڵو میراتی ، بە ناحەق بۆچی وا ، دابەش کرا ؟
بۆچ لەناو جەمعی بەشەردا ، بێبەشو بێناوە کورد ؟

[٣] کردەوەی ، خۆیە وەهایە ، ڕۆژی ڕووناکی شەوە
کەوتە ناو چاڵاوی خەم ، بنوارە چۆن خنکاوە کورد ؟

[٤] یەك لەگەڵ یەك ، بەد دڵو تینوو بەخوێنی یەکترین
گشتی بوختان چین ، لەحەق یەك بۆیە وابەدناوە کورد

[٥] نۆکەرو یاساوڵن ، بۆ خوێنە خوارانی وەتەن
هەر ئەڵێی (بۆ نۆکەری بێگانەکان) خوڵقاوە کورد

[٦] تیرە تیرەو بڕ بڕن ، ئەمیان ئەوی لاهیچ نیە
بۆیە بەم حاڵە هەموو دەم قەبری بۆ کنراوە کورد

[٧] ڕێی ، بەبەختی خۆی نەبرد ، ڕۆژێ بچێتە ریزی خەڵق
داخی داخانم ، لە هاوڕێی دایما جێماوە کورد

[٨] گاه ، ماشەی دەستە پشکۆی پێ هەڵئەگرن بۆفەساد(٢)
گاه (فتبۆڵە) ئەوەی هات تێر شەقی پیادا داوە کورد

[٩] خۆی بەزل پیشان ئەدا ، وەختی گوڕەو فیشاڵ ، کەچی
چاوەڕێی پاش خوانی ، خەڵقو کەوچکێ چڵکاوە کورد

(١) ئەم هەڵبەستە لە کۆڤاری هەتاوی ژمارە (١٥٠)ی مانگی شباتی سالی ١٩٥٩ دا بلاو کراوەتەوە .

(٢) ئەم تاقە هۆنراوە لەبەرگی یەکەما لەلاپەرە (١٠٦)دا چاپ کراوە

[١٠] وا تـــەمایان کردە ماڵو موڵکی کوردســتان هەمو
هەر کەسێ بۆ خۆی ئەیچڕێ سەیری چۆن پچڕاوە کورد
[١١] سوریـــەش لــەو لاوە وا قۆڵی جزیرەی لێ بـــڕی
خۆیشی ئێڵ ناکا بزانێ ، چی بەسەر هێنراوە کورد
[١٢] دایکی داماوی وەتـــەن ، بۆ یارمەتی هـاوار ئەکا
واجبە فریای کەون ، تا دەرفەتی بۆ ماوە کورد
[١٣] یەك کەون کوردینە بەسـیە ، پشتی یەکتر بـەر مەدەن
کورد هەمیشە کورد بووە ، کوردیش ئەبێ تاماوە کورد
[١٤] مەبنـــە تۆوی ناو دڕك ، هەریـــەك بەلایەکا مەچن
وابکەن ، عالەم بزانێت پیاو بووەو ، هەر پیاوە کورد
[١٥] بەنج کرابوو ، نووستبوو ، ئاگای لەمەرگی خۆی نەبوو
ئێستە وا پیشان ئەدا (شاهۆ) لەخەو هەستاوە کورد

(جار ئەکێشم)

سالی ١٩٤٣

(١)

جار ئەکێشم من ئەڵێم کوردم بەدڵ کوردم ئەوێ
کوردی چۆن؟ کوردێکی ساغی بێغەشی مەردم ئەوێ
بێفڕوفێڵ کورد پەرستێکی جەوان ، مەردم ئەوێ
جان فیدائیکی ، دلێری سافی ، بێگەردم ئـــەوێ
دل پەرۆشێکی ، وەتەن کوردێکی هاودەردم ئەوێ

(٢)

نامەوێ کوردێك بەخوێنی کوردەکان بازی بکا
خۆی لـە خۆی زوو زوو بگۆڕێ فیزو شانازی بکا
بۆ وەتـەن چاکەی نەوێت بێگانەکان ڕازی بکا
پەیرەوی بیری خراپی کۆمەڵی نازی بکا
نامەوێ کوردێکی وا کوردێکی هاودەردم ئـــەوێ

(٣)

هەرچی ناوی تاقە کوردێکی لەلای بێگانە برد
یالە خۆوە خووی خراپێکی لەحەق هاوخوێنێ کرد
یاکە هاتوو کوردەکانی بۆ ئەمو ئەو کردە پرد
واجبە مێشکی بکەیتە ، تووتیا یا ئـاردی وورد
نامەوێ کوردێکی وا کوردێکی هاو دەردم ئەوێ

(٤)

کورد یەکبێ کن فەرقی کوردی ژوورو خواری بۆ نی یە
فەرقی کوردی کۆچەری و دێهات و شاری بۆ نی یە
فەرقی کوردی دەشتەکی و ناوشاخ و داری بۆ نی یە
هەرکەسێك فەرقی بکات هیچ اعتباری بۆ نی یە
نامەوێ کوردێکی وا کوردێکی هاودەردم ئەوێ

(٥)

کورد ئەبێ دایم تەماشای بنج و بونیادی بکا
سەیری بنچینەی ئەساسی زیدو ئەجدادی بکا
بیر لە ئیشی پاشە ڕۆژی کوردو ئەولادی بکا
نەك بەتەنیا مەرحەبایەك پشت لە ئەجدادی بکا
نامەوێ کوردێکی وا کوردێکی هاودەردم ئەوێ

(٦)

شایقم من بۆ ئەوەی کوردان لەگەڵ یەکبن هەموو
یەك دڵ و یەك تاقم و یەك کۆمەڵ و یەك بن هەموو
وەك برایەکی بەراستی دەس لەمل یەك بن هەموو
نەك لەبەر نەفعێکی عادی دوژمنی یەك بن هەموو
نامەوێ کوردێکی وا کوردێکی هادەردم ئەوێ

(ئێوەبن و خوا)

١ - کوردە ئێوە بن و خوا بەسیە لەگەڵ یەك شەڕ مەکەن
قەت بەهووشەو لووشە لووشی دوژمنان باوەڕ مەکەن

٢ - خاکی کوردستان بەخوێنی یەکتری ڕەنگین مەکەن
دوژمنی ناوخۆ ! بە واتەی .... بێفەر مەکەن

٣ - نۆکەری بێگانەکان سەر شۆری یە بۆ کوردی مەرد
تێکەڵی قازو قولنگ و لەق لەق سەرگەڕ ، مەکەن

٤ - ڕوو ڕەشی مێژوو مەبن دەستتان نەچێتە خوێنی یەك
کورد برای کوردە بەخوێنی یەکتری دەس تەڕ مەکەن

٥ - چاوێ هەڵ بێنن تەماشای بنج و بونیاد تان بکەن
لاپەڕەی مێژوو بەکردەی ناڕەواتان پڕ مەکەن

٦ - دەرفەتی زۆرتان لە دەسدا هەر بەفیشاڵ و درۆ
چاو لەرەفتاریان مەپۆشن گوێ لەعاستیان کەڕمەکەن

٧ - جەوری ئەم هۆزە بەجۆرێکە بەرامبەر قەومی کورد
قەت لەبیر ناچێتەوە (شاهۆ) لەبیری دەر مەکەن

(بێ‌نگینن)

[١] خوایا ئێوە ڕەببی عالەمینن
خەبەرداری چلۆنی سەر زەمینن

[٢] ئەزانن کۆمەڵێ ئیسلامی جاهل
بە تەحریکی ئەوانەی مولحیدینن

[٣] لەسەر ئادابی جوانی دینی ئیسلام
هەموو دەرچوونوو ، دواکەوتووی لنینن

[٤] نە بڕوایان بەدین ماوە نەئایین
بەڵێ دوژمن ، بە ئایین‌و بە دینن

[٥] هەموو مونکیر بەزاتی ئەقدەسی تۆن
ڕەفیقی ساغی شەیتانی لەعینن

[٦] بەڵام بڕوای بەزاتی تۆیە (شەیتان)
ئەوانەی چەوتە ڕێیان بەد ترینن

[٧] وەکو کرمی نەخۆشی سیل بڵاون
خەریکی مەحوی دینی موسلێمینن

[٨] وەکو گورگی دڕەندەی هاری خوێن‌خوار
خەریکی خوێن مژینی سالێمینن

[٩] بەبێ شەرمی تەبەرایان لە تۆیە
هەموو کۆیلەی سەرۆکی کرملینن

[١٠] ئەمانە کۆمەڵێك‌یان تازە کوورەن
هەوا خواهو سەنا خوانی (پەکینن)

[١١] کە مۆژیاری کرێن گاهێ بەقورئان
بە ئیستێهزا لە قاقای پێ‌کەنین

[١٢] ئەڵێن ئەم دەنگ‌و باسە بێ ئەساسە
هەموو هەڵبەستی خێڵی مورسەلینن

[١٣] موسڵمانان لە شەرق‌و غەربی دونیا
لەناو لادینەکانا ، بێ‌نگینن

[١٤] خسوسەن کوردی بەدبەختی سیاچار
هەمیشە مات‌و خەمبارو حەزینن

[١٥] هەمیشە ماڵ براوو بەش خوراون
هەمیشە ژێر چەپۆکەی غاصیبینن

[١٦] لەبەر جەورو جەفای بێگانە دایم
لە گیان‌و ماڵی خۆیان نائەمینن

[١٧] وڵاتیان پڕ لە خەیراتە وەلێکین
بەتاڵان چووی گرۆهی زالمینن

[١٨] خەزێنەی زێرو زیوی باوکو باپیر
لەناو خاکی وەتەن یانا دەفینن

[١٩] بەڵام خۆیان لەخەیری بێ‌نەسیبن
ئەوانەی خەڵقی ژوورو خۆر نشینن

[٢٠] لەگەڵ هاوسێ بەخۆشی‌و سەربەخۆیی
بەماڵ‌و موڵکی کوردان خۆئەژێنن

[٢١] کەچی کوردیش لەداخانا هەمیشە
خەریکی ئاهوو ناڵین‌و گرینن

[٢٢] خەتا هەرچەند لەسەرخۆیانە (کوردان)
لەگەڵ یەکدا بەقارو جەورو قینن

[٢٣] لەگەڵ یەك تاڵ‌و ترش‌و توندو تیژن
لەگەڵ بێگانەدا وەك هەنگوینن

[٢٤] خوایا سا بەحەقی زاتی پاکت
بەوانەی لات شەفیعی موزنیبینن
[٢٥] بەزەییت بێت بە ئیسلاما ئەگەرچی
گوناهبارو رەفیقی فاجرینن
[٢٦] هیدایەتیان بدە بۆ رێی حەقیقەت
کە رێگەی راستی ئەسحابی یەمینن
[٢٧] ببەخشە جورمی (شاهۆ)یشت کە ئێوە
گوناە بەخشی عمومی موجرێمینن

(ئەوەی ئەمڕۆ)

سالی ١٩٤٨

[١] ئەوەی ئەمڕۆ بەنامەردی دەسی حوکمی لەسەرمانە
بزانن ، خوێنەخۆری خۆمان و باپیرو پودەرمانە
[٢] بەفیشالو درۆو حیلە فریب یان داینەوە دیسان
نەتانزانیوە باوەڕ بەم گرۆهانە (١) زەرەرمانە
[٣] لەرۆژی شۆرشا دەرفەت هەبوو،ئاخر لەدەستمان‌دا
لەدەست دانی هەل وا مانێعی فەتحو زەفەرمانە
[٤] ولاتی کوردەواری گشتی میراتی گەلی کوردە
بەلێ میراتی (باوباپیری) پڕ هێزو هونەرمانە
[٥] زمانی حالی کوردستان ، ئەوا هاوار ئەکا دایم
ئەلێ من مالی کوردم ، شاخو بن‌بەردی سوپەرمانە
[٦] بەخوێناوی گەلی کورد ئاودرا دەشتو دەرو دۆلی
گولالە سوورەکانی بەرهەمی خوێنی جگەرمانە
[٧] لەسەرمافو حەقی‌خۆمان ئەوەی سوپلەو دراوسێیە
هەمیشە هێزی جەنگو تۆپو تەییارەی لەسەرمانە
[٨] ئەوەی مستەعمێرن چاویان لەعاستمان کوێرە نابینن
کە ئەم مەخلوقە نامەردە چە جەورێکی لەسەرمانە
[٩] ئەرێ ئەی (کۆمەلی‌یەک‌گرتوو) تاکەی پرسیار ناکەن
بزانن ئەم دوڕوندانە چە مافێکیان لەسەرمانە ؟ ؟
[١٠] بەدەم خۆ ئیددیعایان وایە پشتیوانی مەزلوومن
بەلام دەرکەوت کەهەر فیشالە چی ئەی کەن زەرەرمانە

لە دەست نووسێکی ترا (بەم سەگو گورگە) نووسراوە

[١١] هەموو عالەم خەبەرداری ووشەی ئەم کۆمەڵەن (شاهۆ)

قسەی بێ کردەوەو پووچیان لەبەر مەددی نەزەرمانە

(بۆ گۆڤاری شەفەق)

[١]

[١] شەفەقی ڕووناك سوبحی ئومێدم

هیلالی ڕۆژی جەژنی سەعیدم

[٢] تەرجمانی حاڵ دڵەی نەومێدم

هیوای پاشە ڕۆژ وەتەنو زیدم

---

[١] ئەم دوو هۆنراوەی لەگەڵ نامەیەکا ناردوەیەتی بۆ گۆڤاری (شەفەق) تا هەڵبەستی (بەهارە ، وەخەوەکەی) بۆ بڵاو کاتەوە ، بەداخەوە بۆی بڵاونەکردوەتەوە (بەهارو ، خەوێك) کەدوو پارچە شیعری جوانن / لە بەرگی یەکەمی دیوانەکەدا بڵاوکراونەتەوە .

(کاردۆخی)

(سکاڵای دەروون)

[١]

(١) کوردینە ئێوە ، خۆ موسڵمانن

بە خواو پێغەمبەر خاوەن ئیمانن

(٢) تابێع بەحوکمی جوانی قورئانن

ساحێب بەزەیی‌و عەقڵ‌و ویجدانن

(٣) چۆن ڕەواتان دی بەقسەی دوژمن

ڕۆڵەی کورد بە کورد بدەن بەکوشتن

(٤) ڕۆڵە ڕۆی دایك‌و باوك کوژراوان

قیژەی باوکەڕۆو ، ناڵەی هەتیوان

(٥) نەهاتە گوێ تان لەناو ماڵان دا

بەزەیی تان بێ بە منداڵان دا

(٦) بۆچ گەلی کوردتان خستە مەترسی ؟

بە واتەی ناحەق (بۆ پارەو کورسی)

(٧) لاپەڕەی مێژوی خۆتان بۆچ ڕەش کرد؟

لە کوردایەتی خۆتان بێبەش کرد ؟

(٨) وڵاتتان ڕەنگ کرد بەخوێنی کوردان

لەسەر راوێژو ووشەی نامەردان

(٩) ئەم کردەوانەی لێتان ئەبینرێن

دڵی موسڵمان پڕ ئەکەن لە خوێن

(١٠) کوردستان موڵکی گەلی کوردانە

جێگای ئارامگای شێری مەردانە

---

[١] ئەم هەڵبەستەی لەڕۆژی ١٦/١١/٩٦٥ لەهەڵەبجەدا ڕێكخستووە .

(١١) پاسی پێویستە لە دەست داگیرکەر
بەپێی فەرموودەی خواو پێغەمبەر

(١٢) مەگەر نەت بیستووە ، یاخۆ نازانی
(حب الوطن من الایمان)

(١٣) ئەوانەی ئەگرن لاینی دوژمن
نێرە مووکێکن ، نەپیاون ، نەژن

(١٤) ئەوەی خوێنی کورد بە کورد ئەرێژێ
سزای کردەوەی خۆی هەر ئەچێژێ

(١٥) مێژووی کوردستان ڕووڕەشی ئەکات
لە نەتەوەی خۆی بێبەشی ئەکات

(١٦) ئێستاش تا زووە وەرگەرێنەوە
لە کردەوەی بەد بگەرێنەوە

(١٧) با دایکی وەتەن لێتان ببورێ
ئازادتان بکات بە هەموو جۆرێ

(١٨) دوژمن بۆ ئێوە نابێ بە برا
بۆ ڕۆڵەی کوردا [هەر کوردە برا]

(١٩) کورد ولاتی خۆی نادا بەهیچ کەس
خۆیشی قەت ناکا بەکۆیلە بۆ کەس

(٢٠) مالی میراتی باوك و باپیری
ئەبێ بەش بکرێت لە جوانو پیری

(٢١) بەلام کورد هەموو بەحوکمی قورئان
برای دلسۆزن بۆ موسلمانان

(٢٢) یاري دەریانن لە تەنگانەی سەخت
نەك بە نۆکەري ببن بەژێر دەست

(٢٣) داگیرکەرانیش با چاو هەلێنن
چوار دەوری خۆیان زۆر باش ببینن

(٢٤) با سەریان نەدەن بەشاخی کوردا
نەك ملیان بشکێ لە شیوو هەردا

(٢٥) کورد نەنووستون هەستاون لە خەو
گشت خەبات ئەکەن بەرۆژو بەشەو

(٢٦) چاو کراوەن و هەموو بێ دارن
لە حال و ئەحوال گشت خەبەردارن

(٢٧) تا وولاتی خۆ نەسێننەوە
لە داگیرکەران ناحەسێنەوە . .

(٢٨) سەرۆك بەرێزو دلسۆزە بۆ کورد
هەل ناخلەتێ بە ووشەی نامەرد

(٢٩) خەباتی کردووە بە مالو بەدەن
بۆ رزگاری کورد لە جەوری دوژمن

(٣٠) بۆ سەربەخۆیی کورد و کوردستان
قوربانی داوە بە توولی زەمان

(٣١) تەفرەی نەخواردوە بەپارە و بەپوول
بە وەعدی درۆو ووشەی نامەعقوول

(٣٢) نایلێ خەزنەی پڕ زێڕو زیوی
بدرێت بە دوژمن ببێت بەخێوی

(٣٣) مەرجی وای کردووە یا ئەبێ بمرێ
یا کوردستان یان لەدەست وەربگرێ

(٣٤) ئیتر بێ سوودە ئەم فاکو فیکە
رۆژی سەرکەوتن (شاهۆ) نزیکە

(ڕەببی ، ئێمە عەبدی خۆتین)

(١)

(١) ڕەببی ئێمە ، عەبدی خۆتین ئاگەداری چۆن ئەژین
ژێر چەپۆکەی کۆمەڵێکی ناڵەباری . . . . .

(٢) بێ ئەوەی حەقیان لەسەرمان بێ بە . . . .
دێنەسەر دێهاتی بێچەکمان لە بۆ کوشتو بڕین

(٣) خۆ کەهاتیشن ئەوەی ئەیکەن بەخێزانی هەژار
قەت نەبیسراوە لەدەورەی پیسی چنگیزی لەعین

(٤) ئێمە ئیسلامین ئیلاهی ئۆمەتی فەخری بەشەر
بیرو بڕوامان بەتۆیەو ، ئەنبیاوو مورسەلین

(٥) پێشەوامان (ئەو کەلامە جوانەتە) وا (جەبرەئیل)
بۆ خەڵات ، هێنایە خزمەت (رحمة للعالمين)

(٦) ئەم گرۆهە کەی موبالاتیان بە (ماآنزلت) بووە
تابیعی قانونی کوفرن بێ موبالاتی لە دین

(٧) ڕەببەنا تۆ زاتی پاکو سێری ئیسمی ئەعزەمت
تۆ بیتوو فەخری ئەنام و ئەنبیات و سالحین

(٨) زوو بەزوو حەقمان بسێنە لەم دوڕندانە کەوا
خوێن مژی پیرو منالن زکدڕی دایکی حەزین

(٩) ئیلتیماسی وایە (شاهۆ) زوو بسێنێ تۆڵەمان
لەم گرۆهە خوێن مژانەی پیسی بێئیمانو دین

---

(٩) ئەم هەڵبەستەی لەکاتی شەڕی ئێرانو جوانڕۆدا ڕێکخستووە

(کورد سەپانی دایکی کەس نین)

(١) کورد سەپانی دایکی کەس نین پاسی کوردستان ئەکەن
پەیرەوی : (حیزبی تەعالی) شاهی شەهزینان ئەکەن

(٢) زۆڵە کورد دیسانەوە کەوتوونە خول ، بۆ ئاژەرین
وا خەریکی بەندو باون ، ماڵی کورد وێران ئەکەن

(٣) با سەرۆکی زانیاری ، تێبگات کوردی دلێر
گشت لەرێی خاکی وەتەندا ماڵو سەر قوربان ئەکەن

(٤) سەرحەدێکی موڵکی کورد چۆمی ..... ئابەدان
ئیددیعای ئەو خەتە تا سەر حەدی لوڕوستان ئەکەن

(٥) کوردو کوردستان بەپێی مێژوو بزانە کامەیە
گشتی داوای .... خاکی بادینان ئەکەن

(٦) با بزانن دۆستو دوژمن کوردو کوردستان هەموو
ئیددیعای ئەڵوەندو گشتی مەنتیقەی سیروان ئەکەن

(٧) موڵکی باو باپیری خۆیانە مەحالی : بارزان
ڕێکو ڕاست داوای .... ئەکەن

(٨) خانەقینو مەندەلیو کوفریو وولاتی شارەبان
زیدو ماوای کوردەکانن بۆچییان پەنهان ئەکەن

(٩) عەقرەوو زاخۆو عەمادی بیرەکەپرە مێرگەسوور
بۆ دیفاعی ماڵی کوردان سەرفی گیانو ماڵ ئەکەن

(١٠) کوردی هەولێرو سلیمانیو هەڵەبجەو شارەزوور
حازرن بۆ تۆڵەسەندن چاوەڕێی فەرمان ئەکەن

(١١) پشدەر و مەرگە و ڕەواندز ، چەمچەماڵ و بازیان
ڕانیەو کۆیسنجقیش سەنگەرکەری کەیوان ئەکەن

(١٢) عێلەکانی کۆچەری و دێهاتەکانی شاخ و کێو
سەربەخۆ داوای جوانرۆ و مەنتیقەی بۆکان ئەکەن
(١٣) موختەسەر بۆ پاسی مافی کوردو کوردستان هەمو
هەروەکو (شاهۆ) رەفیقی عەشرەتی بەرزان ئەکەن

(قورئان)

(١)

(١) قورئان کە نووری رۆشنی رێگەی هیدایەتە
نیرا بەتایبەتی کە ببێتە خەڵاتی تۆ

[١] ئەم تاکە هۆنراوە هی هەڵبەستی (بۆ پێغەمبەر) ە ... پێنجەمین هۆنراوەیە لەکاتی چاپ کردنی ئەو هەڵبەستەدا لەبەرگی یەکەما لەبیر چووە چاپ کرێت وا نووسرایەوە .

(بیروبڕوام وایە)

ساڵی ١٩٤٨

[١] بیرو بڕوام وایە من ، دەرحەق بەهاوسێو دەورو بەر
ئەو سەگی هارە ، ئەمانیش ، گورگە مێشو جانەوەر
[٢] نابێ کورد لێیان ئەمین بێ ، با هەزار بڕیار بدەن
کردەوەو جەوری لەمەو بەریان ، بهێننە بەر نەزەر
[٣] جەنگی ئەوەڵ هێزی یۆنانی کە هاتنە (تورکیا)
(کورد) بەناوی دینەوە (وەك شێر) لەلانە هاتنەدەر
[٤] دەست بەجێ خۆیان کەیاندە کۆڕی مەیدانی نەبەرد
رۆستەمانە دەس بەچەك مەردانە تاویان دانە سەر
[٥] وا هوجومیان بردەسەر دوژمن وەکو شێری ژیان
کون نەبوو خۆیان ، تیاکرن ، ڕۆژێکی وایان کەوتەبەر
١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩
[٦] سەلكو لاشەو قاچو قول سینەو دەسو پێو قورگو مل
کەوتبوون لەو ناوەدا بوو بوونە چەشتەی جانەوەر
[٧] [یەشە سن کورد ئەرسەلان لەر] تورکیای کەڕ کردبوو
چونکە کورد تورکیان نەجات دابوو لەئەندێشەو خەتەر
[٨] پاش ئەوەی توزێ پشوویان دا ، لەجیاتی پیاوەتی
بوون بە گورگی هاري سپڵەو نانە خۆری سفرە دڕ
[٩] دڵنیا بوون کوردەکان اەو خزمەتو قوربانییەی
کردبوویان بۆ خەلاسی تورك لە مەرگی مونتەزەر
[١٠] گەر ئەمین نەبوایە کورد چۆن ئەو سەرۆکانەی هەموو
وابە ئاسانی ئەگیران بۆ (٠٠٠٠) لاوەر

[١١] گەر بەمەکرو فێڵو حیلــەو هێمنی نەبوایە چۆن ؟
جورئــەتی ئەویانە بوو بگرن (بەلانی نـام دەر)

[١٢] کارەساتی دەرســیم و دیـاربەکرو وانو ئــەرزو ڕۆم
شـاهێدن بۆ بەد نێهـادی جنسی سوپلەو سەگ پــدەر

[١٣] (عصمتو گورسێل) کە کوردن چاکەیان بۆکورد چی‌یە
خۆ بەسە هویش ناوی کوردێك یان لــەدەم نایێتە دەر

[١٤] هەروەها (یاسین و تاهای) کوردی عێلی کاکەیی
یا وەکو (نوری سەعیدی) کوردی خەڵقی ئاغجەلـەر

[١٥] (پەهلەوی) گەر کوردە راستە بۆچی ئەم کوردەی هەوو؟
بێ قەباحەت گرتنو نـاردنیە نـاو قەســری قەجەر ؟

[١٦] بۆچی خوێنی کوردەکانی ڕشت ، بەجەڵلا دانی فورس ؟
بۆچ لەداري دا سەرۆك کۆماری کورد (قازی ئەمر) ؟

[١٧] کاکەگیان ئەم جۆرە کوردانــە کەوا باسیـان کرا
بۆ مەرامی کاری خۆیـــان ئێمەیان وا نایــە قوڕ

[١٨] کورد ئەبێ (هیوای بەخۆیو یەکیەتی خۆی بێ) هەموو
تێ بکۆشن پێکـەوە ، تـاکو لــەژێر بـار دێنە دەر

[١٩] هەوڵ بدەن تا خاکی پاکی موڵکی کوردستان هەموو
پاكو خاوێن کەن لە پیسی دوژمنانی ماڵو ســەر

[٢٠] ئێشو ئــازار و خراپــەی ئەم گروهە خوێن مژە
قەت لەبیر ناچێتەوە (شـــاهۆ) هەتا ئاخر سەفــەر

(فێــڵ ئــەکەن)

[١] کوردی مەرد ئەم نالەبارانە لەگەڵمان فێڵ ئەکەن
لەو وتوو وێژەی کە بوو خۆیانی وا لێ وێڵ ئەکەن

[٢] گەرچی بڕیار بوو (برابین) مافي خۆیشمان وەرگرین
ئێستە لەو (بڕیارە دایانێ) وا ئەوا خۆ گێل ئەکەن

[٣] بۆ ئەوەی شۆڕش بشێوی کورد بەگژ کورد ئـەدەن
دیارە ئەم هۆزە هەمیشە ڕاو لەنـاوی ایڵ ئەکەن

[٤] کورد نەنووستون ، ئاگەدارن بیرو بڕواتان چی‌یـە ؟
تێ گەیشتوون ، هەر خەریکن مافی کورد پێ شێل ئەکەن

[٥] نۆکەری (قیبتی کەنانـەن) مل کەچن بۆیان ، کەچی
والـە ئێمە ئیدیعـای خاوەو ، مژەو ، بەرتیل ئەکەن

[٦] گێرە شێوێنانی کوردیش یارمەتی دوژمن ئەدەن
پشت لەباو باپیری خۆیانو گەلو سەر خێڵ ئـەکەن

[٧] مەبدەئو غایــەی ئەمانە (جاهو پوولو پـارەیـــە)
ڕوو ڕەشی خۆیان لە مێژووی کورددا تەسجیل ئەکەن

[٨] کوردی تێکۆشەر وەکو (شاهۆ) هەمویان شـارەزان
کێ ، بەڕاستی دێتە ریزو ، کێ بەچەوتا هێل ئەکەن

(چاوی دەربێنێ)

ساڵی ١٩٤٨

(١) کورد پێویستە بۆی کە موسڵمان بێ
بڕوای بە خواو پێغەمەران بێ
(٢) خاوەن ئایینو دینو ئیمان بێ
موتیع بە حوکمو ، ئەمری قورئان بێ
(٣) کورد کەوا نەبوو ، عەمری نەمێنێ
جڕوو جانەوەر ، چاوی دەربێنێ

× ×

(٤) کورد ئەبێ دایم ، چاوی هەڵهێنێ
دەورو بەری خۆی ، زۆر باش ببینێ
(٥) بەدرۆو فیشاڵ ، ئیمان نەهێنێ
تێکۆشێت بۆ خۆی ، کەخۆی بژێنێ
(٦) کورد کەوا نەبوو ، عەمری نەمێنێ
جڕوو جانەوەر ، چاوي دەربێنێ

× ×

(٧) کورد وولاتی خۆی لەیەك پچڕا بێ
ماڵو میراتی ، لێ زەوت کرابێ
(٨) لە نانء ئاوی ، مەحرووم کرابێ
نابێ مل شۆڕ کات ، بەمە ڕەزا بێ
(٩) کورد کەوا نەبوو ، عەمری نەمێنێ
جڕوو جانـــــــەوەر ، چاوی دەربێنێ

× ×

(١٠) کوردێ کە زانی بێگانەو ، دوژمن
دەماری ژینی ، دەردێنن لە بن
(١١) بۆ دڵۆپێ نەوت ، یا چنگێ تووتن
کەر نەهاتە دەنگ ، نەپیاوە ، نەژن
(١٢) کورد کەوا نەبوو ، عەمری نەمێنێ
جڕوو جانەوەر ، چاوی دەربێنێ

× ×

(١٣) کورد کە خاوەنی گەنجی شاراو بێ
ساحێبی چەند جۆر مەعدەنی خاو بێ
(١٤) نەبێ سەربەستو ، چاو نەترساو بێ
هەر کێ ڕێ نەدات ، کە بەش خوراو بێ
(١٥) کورد کەوا نەبوو ، عەمری نەمێنێ
جڕوو جانەوەر ، چاوی دەربێنێ

× ×

(١٦) کورد کە دارایی ئاڵتوونی ڕەش بێ
چۆن قبوول ئەکات ماڵی بەش بەش بێ
(١٧) بۆ ئەملاو ئەولایە مفت پێشکەش بێ
خۆیشی لە خەیرو بێری بێ بەش بێ
(١٨) کورد کەوا نەبوو عەمری نەمێنێ
جڕوو جانەوەر چاوی دەربێنێ

× ×

(١٩) کورد ئەبێ دایم تا ماوە کورد بێ
نابێ دوا کەوتووی درۆی نامەرد بێ
(٢٠) ئەبێ تێکۆشێ ئازاو مەرد بێ
هەمیشە وووریای ڕۆژی نەبەرد بێ

(٢١) کورد کەوا نەبوو عەمری نەمێنێ

جڕوو جانەوەر چاوی دەربێنێ

× ×

(٢٢) کورد ئەبێ مێژووی بێنێتە بەر چاو

وەوبگرێت بیرو تەجروبەی تەواو

(٢٣) خۆی ڕێسوا نەکات بۆ سوپڵەو بەدناو

تابە (موفت) نەکرێت بە (پۆڕی خوراو)

(٢٤) کورد کەوا نەبوو عەمری نەمێنێ

جڕوو جانەوەر چاوی دەربێنێ

× ×

(٢٥) بە بیرو بڕوای نەفامو جاهێل

یاخۆ بە ووشەی لا دینی بە فێڵ

(٢٦) نابێ کوتو پڕ ، دەربچێ لە هێڵ

بناغەی شەرەف ، دەربێنێ بە بێڵ

(٢٧) کورد کەوا نەبوو عەمری نەمێنێ

جڕوو جانەوەر چاوی دەربێنێ

× ×

(٢٨) (شاهۆ) کورد ئەبێ هەتا بمێنێ

(تۆوی یەکیەتی) بۆ کورد بچێنێ

(٢٩) ڕقو دوژمنی ، هەرگیز نەڕوێنێ

دڵی کوردەکان نابێ بشکێنێ

(٣٠) کورد کەوا نەبوو عەمری نەمێنێ

جڕوو جانەوەر چاوی دەربێنێ

(دڵسۆزی کوردە)

[١] ..... دڵسۆزی کوردە هەڵبژێراوی گەلە

مەردی مەیدانی نەبەردە ، نووری دووچاوی گەلە

[٢] هەر لەگەنجی تاکو ئەمڕۆوە ، بەخۆیی و عەشرەتی

وەك فیدایی هەوڵو قوربانی لە پێناوی گەلە

[٣] چەند مشووری بردە بێگانەو وولاتی پشکنی

بۆ نەجاتی کوردو کوردستانی پچڕاوی گەلە

[٤] کورد ئەبێ مەردبن هەموو یاری بدەن بۆپێشەوە

ناحەزی ئەم شێرە مەردە کاکە بەدناوی گەلە

[٥] هەر کەسێك مێژووی ژیانی ئەم (پەلەی) دیبێ تەواو

تێ دەگات ئەم پاڵەوانە ئەوەڵین پیاوی گەلە

[٦] لامەدەن ،هەرگیز لەرێگەی (رێكو ڕاستی و یەکیەتی)

تەفرەقەو چەوتو چەوێلی ژەهرو زووخاوی گەلە

[٧] دوژمنی دەستەو پەخەن (شاهۆ) دراوسێکانی کورد

(خۆ مەلاس دانیان) بەهیوای دووبەری لاوی گەلە

(دەرسی عیبرەت)
[١]

ساڵی ١٩٤٨

(١) .... بڕیاری جێی بڕوا نییە
چی بەدەم ئەیڵێ درۆیە ناو دەروونیوا نییە

(٢) دەستی بوو کاتێك وەها چاوسوور ئەکات وەك گورگیهار
فەرقی جوانو ئافرەت و پیرو منالی لا نییە

(٣) کاتی بێدەستیش وەهایە خۆ بە مەڕ پیشان ئەدا
کردەوەی شاهیدە نا ڕاستە هیچی وا نییە

(٤) زۆر کەرەت دەستمان چڵووزاوە بەپشکۆی دوژمنا
بەسیە بەس بڕوا بەمانە شێوەیی دانانییە

تێبینی :ـ

١ـ ئەم هەڵبەستە بریتییە لە (٧) هۆنراوە بەناوی (جێی بڕوا نییە) وە لەلاپەڕە (٨٨) ی بەرگی یەکەمی دیوانەکەدا (٤) هۆنراوەی چاپ کراوە .

٢ـ هۆنراوەی (٦) شەشەمیش لەلاپەڕە (٤٦) ی دیوانەکەدا لەژێر ناوی (کۆمەڵێکن) چاپ کراوە .

٣ـ نیوە هۆنراوەی یەکەم لە بەرگی یەکەمی دیوانەکەدا بەم جۆرە چاپ کراوە :ـ

(دوژمنی خوێنمژ برا بڕیاری جێی بڕوا نییە)

٤ـ (لەبەر ئەم هۆیانە هەموو) وابە چاك زانرا ئەم هەڵبەستە دووبارە بەتەواوی هەمووی لەم بەرگەدا بنووسرێتەوە .

(٥) کوردە پێویستە لەمانە دەرسی عیبرەت وەرگرن
بۆ مەرامو مافی کورد ئەم هۆزە جێی بڕوا نییە

(٦) کۆمەڵێکن بێفەڕو ، بێ مروەتو ئینساف و دین
سەیری هەر کامیان ئەکەی چاکەی لەناو چاوا نییە

(٧) ......و چاکە و مرووەت ، ......و پیاوەتی
قەت نەبیسراوە ببێ (شاهۆ) شتی ناوا نییە

(موتیعی حوکمی قورئانم)
(١)

(١) نەبابیمو ، نەزەردەشتی ، نەمولحیدم ، نەماسۆنم
نەمارکیسمم ، نەلادینم ، موتیعی حوکمی قورئانم

---

(١) ئەم تاکە هۆنراوە هی هەڵبەستی (موسڵمانم) ە لە بەرگی یەکەما چاپ نەکراوە وا نووسرایەوە بۆ بەرگی (٢) .

(ئەی کوردی ستەم دیدە)
(١)

[١] ئەی کوردی ستەم دیدەیی مەزڵومی سیاچار
وەی میللەتی مەعسوومەیی بەد بەختی گرفتار
تاکەی لەخەوان ئێوەوو ، دوژمن هەموو بێدار ؟
تا چەندە ئەبێ مەست بنو خەڵقی هەموو هوشیار
خۆتان نەکەنە مەزحەکەیی مەحرەمو ئەغیار

[٢] عالەم هەموو مەشغووڵی تەلاش و دەسو بردە
هەر میللەتە بۆ خۆی یە ، خەریکی زەد و خوردە
هەر کەس لەبۆ خۆی حاکمی خۆیە وەکو مەردە
مەحروومی هەموو قەومێ ، فرۆمایەی کوردە
ماتەم زەدەوو سووکە ، پەرێشان و ، گرفتار

---

(١) تێبینی : —
١ـ ئەم هەڵبەستە هێندێکی لەساڵی (١٩٢٧) دا لە پەیژەدا بڵاو کراوەتەوە بەناوی (گلەیی) یەوە .
٢ـ لەکاتی چاپ کردنی بەرگی یەکەمی (دیوانی شاهۆ) دا نەکرا هەمووی بەسەر یەکەوە چاپ کرێت چەند برگەیەکی لەلاپەرەکانی ١٠٠ ، ١٠٩ ، ١١٠ ، ٨٤ ، ٢١ ، ٩٥ ، ٦٩ ، ٥٢ ، ٧٩ ، ٧٢، ٨٠ ، ٤٧ ، ٩٥ ، ٩٨ ، ٩ ، ٣٢ ، ٢٥ دا بەجیاجیا چاپ کراون بڵاوکراونەتەوە .
٣ـ وا بەچاك زانرا هەمووی دووبارە بۆ ئەم بەرگە بەسەر یەکەوە بنووسرێتەوە .
(کاردۆخی)

[٣] ئەو میللەتو قەومانە لەوەو پێش کە زەبوون بوون
ئەو تایفەو تافمە ، ئەوساکە کە دون بوون
ئەو خەڵقە لەبەر جەهلو نیفاق غەرقەیی خون بوون
هەستان لەخەوی غەفڵەتو ، دارای فنوون بوون
ئێستاکە هەموو بەگ لگ نوو ، شاهوو حوکمدار

[٤] کوردیش ئەبێ هەر عەبدو غولامی ئەمو ئەو بن
هەر بارە بەرو ، ماتەموو شان رێشو جەدەو بن
بێهۆشو سەراسیمە لەدووی خەڵقی ..... بن
چاویان لەمو لەوبێت، نەبەئەم بن نەبە ئەو بن
بێعیلمو جگەر پارەوو ، مەحزوونو خەفەت بار

[٥] ئەم جەهلو نیفاقو سەفەهو زیللەتە ، تاکەی ؟
ئەم بێشەرەفیو خۆ خۆری یەو غەفڵەتە تاکەی ؟
ئەم بوغزو شیقاقو حەسەدو عەزلەتە تاکەی ؟
بێفکری یو سەرخۆشی یی ئەم میللەتە تاکەی ؟
تاکەی ئەبنە مەسخەرەیی عالەمی هوشیار ؟

[٦] بەس تاڵبی تاڵانی یەكو کوشتنی یەك بن !!
بەس ساعی یی بێ دەستی یو دەست بەستنی یەك بن!!
بەس مایلی فەوتانی یەكو مردنی یەك بن !!
مەشغووڵی برایی یەكو یەك خستنی یەك بن !!
تا کۆمەڵو یەك دەستەو یەك بن وەکو ئەغیار

[٧] هەستن لە خەوێ خزمە دەم و چاوێ بشۆرن
چاوێکی هەڵهێنن لە چەپو راسێ ، بنۆرن
پرسێکی لەیەك کەن لە چە ئەحواڵو چەشۆرن
ئەم عالەمە بۆچ عاجزو بێ کەیفو سروورن
بۆچی ئەکەن ئەم کوردە ئەقیرە هەموو هاوار ؟

[٨] ئەم دەنگو هەراو ناڵەوو شینە لە چەلایە ؟
ئەم ئاهیي جگەر سۆزو گرینە لە چەلایە ؟
ئەم گشت جەزەعو کوشتو برینە لەچەلایە ؟
سەرچاوەی ئەم چەشمەی خوێنە لە چەلایە ؟
چیبێ ئەبێ ئەم شۆرشو غەوغایە ، لە ئەقتار ؟

[٩] ئەم دەنگە هەموو ناڵەیی کوردانە لەدەس غەیر
ئەم شۆرە سەرای شیوەنی کوردانە لە دەس غەیر
ئەم نرکە هەموو سۆزشی کوردانە لەدەس غەیر
ئەم خوێنە گەشە خوێنی شەهیدانە لە دەس غەیر
ئەم نەعرە هەمووی نەعرەیی کوردانە لە سەردار

[١٠] وا چاکە هەموو موتتەحیدو یەك دڵو چابن
بۆ یەك ئەوەکو دەستەبرا عەینی برا بن
مەردانە لە بۆ مەقسەدی یەك پشتو پەنا بن
بەو شەرتە هەموو تابیعی ئەحکامی خودا بن
تا جوملە رەهابن لە دەسی دوژمنی غەددار

[١١] دوژمن ، لە هەموولا چەبە چەپدا چەبە راسا
بۆ میللەتی کورد شەو و رۆژو وان لە مەلاسا
دایم ئەوەیان والە سەروو فیکرو حەواسا
ریشەو رەگی کورد بێننەدەر هەر لە ئەساسا
شایەد کە نەمێنێ نەفەرێ کوردبێ لە ئەقتار

[١٢] کوردیش لەهەموو لاوە ئەوەند مەستو غوورن
سەرخۆشی مەیو غەفڵەتو بێحیسو شعوورن
بێ هۆشو سرو بێ خەبەرو مەستی خموورن
گەه ئەهلی تەرەب گاه خەریکی شەرووشۆرن
گەه جەردەی رێ گرنو گەهێ ماشەبی ئەغیار

[١٣] هەر کەس کەووتی : ئەمتە بەچەند ؟ ئەبنە غولامی
تەسلیمی ئەکەن ماڵ و سەرو گیانی کیرامی
بۆیشی ئەبنە سەناخوانو دوعا گۆبی دەوامی
ئەی میللەتی بێچارە عەجەب جاهیلو خامی
قەومێکی تەواو بێسەروو پێنوو نەزان کار

[١٤] شەهدی ئەمو ئەو پریە لە دەرمانی کوشندە
بەس تەفرە بخۆن هەر بەقسەی خۆش و بەخەندە
ئەی بێخەبەران بەس ببنە چاکترو بەندە
مەشهورە کە کەمتر نەبووە (شەندە) لە (مەندە)
رۆژێك ئەبێ بەم شەهدە ببن ئێوە گورفتار

[١٥] دوژمن نەبووە قەت بەبرا ئێمە خەشیمین
دایم کە لەگەڵیان شەوو ڕۆژ یار و نەدیمین
ئێستاکە بە ئەنواعی عیلەل ئێمە سەقیمین
موحتاجی دەوای حیکمەتی لوقمانی حەکیمین
بۆ چارە ئەبێ سەعیی بکەین ئێمە بەناچار

[١٦] ئێوەبن‌و خوا وەرنەوە با تف بێ لە شەیتان
دەرکەن لەدلا جوملە خەیالاتی پەرێشان
چەند چشتێ هەیە واستەیی نەکبەتی کوردان
وەك کیبرو حەسەد بوغزی‌یەکو قیللەتی عیرفان
ئیسلاحی بکەین بەڵکو بکۆشین هەموو یەکجار

[١٧] داروی حەسەدو بوغزو جەهالەت هەموو عیلمە
دەرمانی هەموو دەردی (ڕەزالەت) هەموو عیلمە
ئەسبابی نەجات بوون لە (زەلالەت) هەر وو عیلمە
بۆ نەیلی عولا ، بابی دەخالەت هەموو عیلمە
هەر عیلمە کە سادێبی ئەکاتە شەهوخوون کار

[١٨] ناگەینە ئەمەل ئێمە کەوا بێ سەروو پا بین
بەد خوڵق‌و بەدو تارکی ئەحکامی خوا بین
دوژمن بەسەروو ماڵی هەموو دۆست‌و برابین
بێگانە پەرست خادمی مەخلوقی وەها بین
سوودێکی لەبۆ ئێمە نی‌یە ، خزمەتی ئەغیار

[١٩] قاپی ئەمەلی ئێمە کە بەستراوە لە هەر لا
ناکرێتەوە ئەم قاپی‌یە بۆ ئێمە ئەم ئێستا
بێ یەکیەتی‌و ، مەرحەمەتی ، حەزرەتی مەولا
هەر یەکیەتی‌یە ، دەردی هەموو کوردێ دەوا کا
تا تەفرەقە بین زۆر عەبەسە ، زەحمەت‌و ئیسرار

[٢٠] نەی دیوە کەسێك کەسبی مەعاریف بەبێ ئۆستاد
مومکن نەبووە حەلی مەشاکیل بەبێ ئیمداد
نەبووە بەشتێك سەربەخۆ ئاسن بەبێ حەدداد
نەی گرتووە کەس بازی مرادی بەبێ (سەییاد)
گەورە نەبووە تیفل بەبێ ، دایەی خەمخوار

[٢١] نایێتەوە بیرتان کەلە ئەییامی (سەفەر بەر [١])
(حیلمی‌بەگی ئەرکان) و (برایم‌بەگی) بێ‌فەر
چەند گەورەیی کوردانی هونەر پیشەیی سەنەدر
کردیان بەنیشانەی هەدەفی گوللەی عەسکەر
ئەو ڕۆژە کە تەشریفی خەبیریان بووە سالار

[٢٢] بانەو سەقز و،موکری‌یو، سابلاخ‌و، مەریوان
یەك دەفعە لە سایەی قەدەمی نەکبەتی (ئەرکان)
سووتان و بلاو بوونەوە ئەهلی لەووڵاتان
نیوەی بووە یەخسیری ، دەسی لەشکری رووسان
پۆلێکی بووە ، توعمەیی مۆرو ، مەلی کۆسار

(١) سەفەر بەر = جەنگی جیهانی یەکەم

[٢٣] لەو ڕۆژە بەدا کێبوو بەجوز (حەزرەتی یەزدان)
بێنێتە شەپۆل ، رەحمەتی وەك هەوری بەهاران
برژێنێ لەســەردا ، ئێمەم و رەحمەتی باران
بۆ میلــەتی مەزڵوومەیی کوردانی پەرێشــان
ئەمرۆیش ئەوە حامی ، ئەوە حافیز ، ئەوە خەمخوار

[٢٤] هەر کەس کە بەقەد زەڕەیەك عەقڵی لە سەرایە
تەسدیقی ئەکات ، هەرچی کە نووسیومە . وەهایە
مونکیر بەقسەم ، داخلی زومرەی ، جوهەلایـە
(شایق) بەخوا ، هەرچی لە جەمعی عوقەلایـە
بۆ نەزمی کەلامت ، بەدڵو گیانــە ، خریدار

(وەرامی نامە و کارتێك)

ســالی ١٩٤٨

(١) ئەی یاري خۆشەویستی وەئا کاری ڕاست ڕەو
وەی جێی ئومێدی موخلیسی خەمباری تیرەشەو
(٢) وەختێك کە (کارتی جەژنە کەتم) دیتو خوێندمەوە
وەك نووستوویك کە ڕاشڵەژێو ڕاچەنی لەخەو
(٣) تیمســالی حالی قەومەکەی میسلی سینەما
هێنایەبەر نەزەرمو لەپڕ ڕاپەڕێم ، بــە دەو
(٤) تۆزێ کەسەیری ئەو فلیمەم کردو تێی گەییم
دەستم گەیــاندە خامە وەکو بـەرقی تیژڕەو
(٥) نووسیم بەخوێنی دیدە لە سەفحەی سیاهی دل
ئەحواڵی کوردی قوڕبەسەروو بەختی شوومی ئەو
(٦) کورد ڕەنجەڕۆیە گوڵبونی عەیشی خەزانی کرد
شانی لەژێری باری خەما گشتی بوو (چەدەو)
(٧) نــەورۆز لەبۆ ئەوانەیە وشکیان ژیایــەوە
ناوچاوی بەختە دێزەکەیــان بوو بەمانگە شـەو
(٨) کورد خۆ بەهاری عومری گەڵاڕێزی کردەوە
کورد لالەزاری عەیشی بە پاکۆ کرا درەو
(٩) کورد ڕۆژی جەژنی ڕەش بووە خۆشیی بۆ نەما
داماوە ، بەشخوراوە ، هەموو ، ڕۆژی بوو بەشــەو
(١٠) کورد بەختی شوومی نووستووە بڕوانە لاشەکەی
وابەنج کراوە تاکو ئەبەد هەڵنەسێت لـەخەو

(١١) قەومێك کەبەختی سوستی وەها شوومو خەستەبێ
قەومێك کەڕۆژی ڕۆشنی لێبوو بە نیوە شەو

(١٢) قەومێك وەهابوو هەرکەسێ پیادا بەکەیفی خۆی
قەومێك کەهەرچی هاتوو بووە خێوی ماڵی ئەو

(١٣) قەومێك کەخۆی نەمرد بوو میراتی بەش کرا
پیاوی نرانە ناو قەفەسو بوونە بارە کەو

(١٤) قەومێك وەها بوو نەوعی بەشەر ڕەحمی پێی نەما
واچاکە خۆی بنێتە قوڕو چیمو زیخو چەو

(١٥) (شاهۆ) لەداخی تالیعی ناسازی قەومی کورد
نالەی دەروونی ناسرەوێت بووبە (دارەکەو)

(عەدالـەت)

(١)

(١) کەی عەدالـەت وادەبێ بەم وێنە ئاوا ئاشکرا
ئەیخەنە ژێر دەستی حوکمی سەرگەڕو کۆلارە کورد

(٢) خاکی کوردستان کەخۆی قاتی پیاوی لێ نەبێ
چۆن ئەبێ ببنە غولامی ئەوسەرو ئەمخوارە کورد ؟

(٣) ناوی بێ ناوك نەبێ (ناوی عەدالەت) چۆن ئەبێ ؟
وابە تۆپز بیسکەنە مەحکوومی ••••••• کورد ؟

---

(١) ئەم (٣) هۆنراوەیە هی هەڵبەستی (نەکبەتی نەی گرتبێ) یە کە هەمووی بڕیتی بوو لە (١٢) هۆنراوە لـە بـەرگی یەکەمی دیوانەکەدا (١٠) هۆنراوەی چاپ کرا بوو ، ئەم (٣) هۆنراوەی مایەوە ، وا نووسرایەوە بۆ بەرگی دووەم .

(کاردۆخی)

(ئێوه بن و خوا)

(١) کوردینه ئێوه بن‌وخوا ، یەك کۆمەڵو ، یەك بن هەموو
دوژمن (ملاسی گرتووه) بادەست لەمل یەکبن هەموو

(٢) پێویستە گشت کۆببنەوە ، یەك بیرو بڕوا ، پێکەوە
هەنگاو بنێین بۆ پێشەوە ، یەك کۆمەکی یەکبن هەموو

(٣) ..... کوردی پەتی چەند ساڵە خۆی و عەشرەتی
قوربان ئەدات بۆ میللەتی ، تاسەربەخۆو ، یەکبن هەموو

(٤) ئەم ڕاپەڕینو کۆششەی ، ئەم خوێن ڕژانو ، شۆڕشەی
بۆکوردو کوردستانە گشت ، باپشت لەپشت ، یەکبن هەموو

(٥) دڵسۆزی کوردە (...) بێ مەکرو فێڵە با وەفا
ڕاستو ڕەوانو بێ‌جەفا یاری بدەن یەك بن هەموو

(٦) ئێستاش بزانن بۆیەوەی ، کورد مافی خۆی زوو دەست‌کەوێ
پێویستە گشت ئامادەبن ، پڕ هێزو پڕ چەکبن ، هەموو

(٧) (شاهۆ) تکاتان لێ ئەکا (ئێوه بنو تەنیایی خوا)
هەر یەکیەتی چارمان ئەکا ، جیا مەبنەوە یەکبن هەموو

(ژیانی بۆچی‌یە)

[١] کورد کە ژێر دەستی ئەمو ئەوبێ ژیانی بۆچی‌یە ؟
ماڵی میراتی‌ی لەدەس چووبێت جیهانی بۆچی‌یە ؟

[٢] کورد کەوای لێ‌هات لەزیدو خاکی خۆی بێ‌بەش کرا
..... لێ‌بووبە (شێر) ئەو کوردە مانی بۆچی‌یە ؟

[٣] کورد کەوابوو فورسەکانی ناکەسو ناکەس بەچە
سواری ئەستۆی بون ژیانی جاویدانی بۆچی‌یە ؟

[٤] کورد کەمافی چەند هەزار ساڵەی لە مێژوودا نەما
چۆن لەرووی هەڵدێ بژی ڕۆحی ڕەوانی بۆچی‌یە ؟

[٥] پاشی ئەم جەورو جەفایە کورد ئەگەر (شاهۆ) بەچاك
باسی چاکی فورس بکات لاڵ بێ زمانی بۆچی‌یە ؟

(کۆمەڵی خوێن مژ)

(١)

[١] (کۆمەڵی خوێن مژ) لەناو کوردان بڵێن پێیان بەسە
دەخلی کوردو کوردەواری‌و خاکی کوردستان مەکەن

[٢] زۆڵە کورد (شاهۆ) بەخوێن‌و ماڵی کورد یاری ئەکەن
دەس‌بڕو گیرفان دڕن ، بەم هۆزە قەت متمان مەکەن

(١) ئەم دوو هۆنراوە هی هەڵبەستی (وەختی کردو بردە) ە یە کە لە بەرگی یەکەما (٨) هۆنراوەی چاپ کرابوو ، ئەم دوو هۆنراوە چاپ نەکرابوون ، وا ئەمجارە بۆ بەرگی دووەمی دیوانەکە نووسرایەوە .
(کاردۆخی)

(مەرجی سەعد ئاباد)

(١)

[١] جێی ئومێدی قەومی مەئیوست لە خەیراتی وولات
خالیدی کوردی دلێرو سەیفی جەوهەر داری کورد

[٢] دایما دەستەو ، دۆعام بۆتان بەخۆشی هەربژین
سەرکەون بۆ سەربڕینی دوژمنی خوێنخواری کورد

[٣] مەرجی سەعد ئابادو بەغدا بۆ ئەوە بەسرا کەوا
بەش بکەن کشتیان لەناوخو موڵکی قیمەتداری کورد

[٤] قەت نەبوو ڕۆژێك بەبێخەم سەربنێنە سەر سەرین
یا نەگاتە عەرشی ئەعلا (ناڵەوو هاواری کورد)

(١) ئەم هەڵبەستە بۆ خالید نەقشبەندی نووسراوە بە ناوی (نوری دیدەو دڵ) ئەم (٣) هۆنراوەی دوایی‌یەی چاپ نەکرابوون وا بۆ بەرگی دووەم نووسرایەوە .

(بەدەرێ)

[١] بەدەرێ ، ئیقرارە ، نابێ کورد وەها داوا بکا
بابڵێ : دەرچن لە خاکم ئیددیعای خۆی وا بکا

[٢] خاکی کوردستان ئەساسەن موڵکی باوکی کەس نی‌یە
(ماڵی کوردە) ، ماڵی خۆی نابێ لەکەس داوا بکا

[٣] کەی ئەمانە خاوەنی مافن لەماڵی ئێمەدا
کوردی مەرد عەیبە تەمەللوت بۆ شتی ئاوا بکا

[٤] کورد بەمانە وابڵێن باشە بە دەنگێکی بولند
بۆچ بەرۆکتان گرتووین ؟ دەرچن تەڵەب ئاوا بکا

[٥] کاکی خۆم بێگانە نەبووە قەت بەخاوەن ماڵی کورد
کورد ئەبێ ڕۆڵەی گەلی خۆی ماڵی خۆی ئاوا بکا

[٦] کوردە (شاهۆ) شارەزای ئەحواڵی کوردستانە گشت
ڕێگەتان پیشان ئەدا ، کوردیش ئەبێ هەروا بکا

ساڵی ١٩٤٨

(ئێمە کوردینو ئەزانین)

(١) ئێمە کوردینو ئەزانین عەبدی یەزدانین هەموو
ئافەریدەی دەستی زاتی تاکی سوبحانین هەموو

(٢) ئالی ئیبراهیمی کوردین هەڵ بژێرراوی کەلان
تابیعی دەستووری جوان و حوکمی قورئانین هەموو

(٣) لاینی کەس ناگرین قەت خۆرهەلات ، یاخۆرنشین
دۆستی گشتی مونصیفانو ئەهلی ویجدانین هەموو

(٤) کورد کە سی ی میلیون نفوسین بێ سەبەب بەبەش کراین
دەست و پێ بەسراوی •••• •••• •••• هەموو

(٥) بیرو بڕوای لارو وێرو تەفرەقەی ناوخۆو نیفاق
وا سەری شێواند لە کورد محتاجی احسانین هەموو

(٦) کوردی ئاوایشمان تیایە خزمەتی گیرفان ئەکا
خەیری بۆ کۆمەڵ نی یە ، بۆیە پەرێشانین هەموو

(٧) تاقمێ رێی چەوتی گرت و کۆمەڵێ بێبارو لار
سەر لە کورد شێواوە (شاهۆ) ماتو حەیرانین هەموو

(عەبدی یەزدانین)

[١] ئالی ئیبراهیمی کوردین هەڵبژێراوی کەلان
تابیعی دەستووری جوانو حوکمی قورئانین هەموو

[٢] لاینی کەس ناگرین قەت خۆر هەلات یاخۆرنشین
دوستی گشتی منصفان و اهلی ویجدانین هەموو

[٣] بیرو بڕوای لارو وێرو تەفرەقەی ناوخۆو نیفاق
واسەري شێواند لەکورد محتاجی احسانین هەموو

[٤] کورد کەسی ملیون نفوسین بێ سەبەب بەش بەش کراین
دەستو پێ بەسراوی •••• •••• •••• هەموو

[٥] کوردی ئاواشمان تیایە خزمەتی گیرفان ئەکا
خەیری بۆ کۆمەڵ نیە ، بۆیە پەرێشانین هەموو

[٦] تاقمی رێی چەوتی گرتو کۆمەڵێ بێبارو لار
سەر لەکورد شێواوە شاهۆ ماتو حەیرانین هەموو

تێبینی : ـ

ئەم هەڵبەستە (١٠) هۆنراوەیە (٦) هۆنراوەی چاپ نەکراوە وا نووسرایەوە بۆ بەرگی دووەم .

تەنیا ئەم چوار هۆنراوەیە چاپ کراوە لەبەرگي یەکەمدا :ـ

[١] ئێمە کوردینو ئەزانین عەبدی یەزدانین هەموو
ئافەریدەی دەستی زاتی تاکی سوبحانین هەموو

[٢] ئەو کتێبانەی لە خواوە هاتوون بۆ مورسەلین
ئێمە بڕوامان هەیە پێیان موسڵمانین هەموو

[٣] چاکترینی ئوومەتین بۆ ناقە مەحبوبی خوا
ساحیبی ئایینی بەرزو دین و ئیمانین هەموو
[٤] دوژمنی کەس نین بەڵام بۆ پاسی کوردستانو کورد
پیاو ژن گەورەو بچوکمان قۆچی قوربانین هەموو

❀ ❀ ❀

(ماشەی ئەغیار)

(١)

[١] ماشەی ، ئەغیارو (ضدی) یەکتر بێ
تاوەکو وابێ ، حەقی (مهضومە) کورد
[٢] بۆ قسەی بێ کردەوەو ، فیشالی قۆڕ
پالەوانێ کە ، کە پێی مەوسومە ، کورد
[٣] بۆ خراپەی یەکترو ، کوشتاری یەك
مەردی مەیدان ، خانقی حەلقومە کورد

---

[١] ئەم (٣) هۆنراوە هی هەڵبەستی (کەوکەبی تاریکە) یە کەلە بیر چووبوو لە بەرگی یەکەما چاپ بکرێت وا جارێکی کە نووسرایەوە بۆ بەرگی دووەمی دیوانەکە .

(کاردۆخی)

(تۆڵەسێنن)

ساڵی ١٩٤٨

[١] مەردە کورد هۆشیارە ئەمرۆ یەك دڵو گیانن هەموو
تۆڵەسێنن ، پیاو فرێنن شێری مەیدانن هەموو
[٢] ڕێكو پێكو پڕ چەکن ساحێبی سا و هەیبەتن
ڕۆڵەکانی ڕۆستەم ، سامو نەریمانن هەموو
[٣] ڕۆژی جەنگ ، کاێ بەهێرش ئەچنە مەیدانی نەبەرد
دوژمنی بێفەڕ ، لە تاوانا هەراسانن ، هەموو
[٤] کورد وەهایە ، مەرجو بڕیاری هەتا ئاخر نەفەس
بۆ قڕانی دوژمنان یان ، قۆچی قوربانن هەموو
[٥] (دوژمنو چاکیو مرووەت) درۆیە پێی بڕوا مەکەن
ڕوو ڕەشن ، تالان کەرن ، خوێن ڕێژی کوردانن هەموو
[٦] نەسسی ئایەت شاهێدە بۆ ئەم گرۆهانە کە چین
دوو زمانو ، فیتنەوو ، بێ دینو ، ئیمانن هەموو
[٧] تێکەیشتون ، کورد ئەیان ناسن ، کە دڵ پیسو بەدن
بەم زووە مێشكیان ئەهاڕن ، ڕوو ە فەوتانن هەموو
[٨] زۆلە کوردیش گەرچی دایم گێرە شێوێنن ، بەلام
بۆشە ، بنچینەی ، بینایان ڕوو لە ڕووخانن هەموو
[٩] پشت بەلوتفی زانی حەق (شاهۆ) ئەبینیی قەومی کورد
بەم زوانە ، سەربەخۆ ساحێبی فەرمانن ، هەموو

(گەلی کورد (١))

[١] گەلی کورد ، واجبە بۆ (کوردو کوردستان) فیدایی بیت
نەکەوزە دووی ووشەو هەوشەی ئەوانەی لارو ناساغن

[٢] ولاتی کوردەواری مالی مــــیراتی گـەلی کــــوردە
چلۆن ئەدرێ بەوانەی دوژمنو سوپلەو قورمساغن

(لەسەرچی (٢))

[١] شـەرمەزارانی مێژووی کوردسـتان
دوا کەوتوانی ووشـــەی بێگانـان

[٢] بۆچی؟ لەسەرچی؟ وائەکەن بەکورد ؟
ئەیان فەوتێنن بەووشەی نـامەرد ؟

---

(١) ئەم دوو هۆنراوەیە هی هەڵبەستی (گرۆهێ هەن) ە کەلەبەرگی یەکەما چوار هۆنراوەي چاپ کرابوو ئەم دوو هۆنراوەیە چاپ نەکرا بوو وا نووسرایەوە بۆ (بەرگی دووەم) .

(٢) ئەم دوو هۆنراوە هی هەڵبەستی (شەرمەزاران) ە کە بریتی‌یە لە (١٠) هۆنراوە (٨) هۆنراوەی لە بەرگی یەکەما چاپ کراوە ئەم دوو هۆنراوەی چاپ نەکرا بوو ، وا نووسرایەوە بۆ بەرگی دووەم .

(نەما باسـی قورئـان)

(١)

(١) ئیلاهی بـە نـەوزاعی عـالەم ، خەبیری
بە رەفتاری ، ئەولادی ئـادەم بەســـیری

(٢) نــــەما باسی قورئانو ئایینو دین
ئـــەوەی باسی دین کا سزایە مەســـیری

(٣) هەموو بوون بە کۆیلەی شەیـاتینی ئینس
هەموو بوون بە مولحید بچووك تاکو پیری

(٤) بەرەو کوفر ئەڕۆن مونکێری زاتی تۆن
ئیباحین بـــەجارێ چەمێنکە چە ئێری

---

(١) ئەم چوار هۆنراوەیە هی هەڵبەستی (خوایا) یـە کەلە بەرگی یەکەما هۆنراوەکانی (٢ ، ٣ ، ٤) چاپ نەکران ئێستا والەگەڵ هۆنراوەی یەکەمی هەڵبەستەکەدا نووسیمانەوە بۆ بەرگی دووەم ئەم هەڵبەستە (٩) هۆنراوە بووە (٦) ی لەبەرگی یەکەمی دیوانی شـــامۆدا چاپ کراوە ، ئەمیش والـەژێر نـاوی (نەما) دا بڵاو کرایەوە .

(خوا خۆ تۆ خۆت)

سالی ١٩٤٨

(١) خوا خۆ تۆ خۆت خاوەنی کوردی
خۆت ئاگاداری کە بە نامەردی

(٢) لە دەشتو دەرو شاخو ناوبەردی
چە جەورێك ئەکرێت لەگەورەو وردی

(٣) بەمالی فەلای کوردی ڕەشو ڕووت
ئەم نامەردانە خۆیان کرد بەلۆرت

(٤) رەببی تۆ بیت و ئیسمی ئەعزەمت
تۆ خۆشەویستی ، فەخری ، عالەمت

(٥) ئەمانەی کەوا دوژمنی کوردن
چەقۆ کولەرەی دەستی نامەردن

(٦) لە ناویان بەرە بە زووترین کات
لە زۆرو جەوریان ڕزگار کە وولات

(٧) کوردەکان (یەکخە) تاکو بەکۆمەل
دەستی برایی گشت بکەنە مل

(٨) پێکەوە یەك هێز ڕووکەنە دوژمن
ڕەگ و ڕیشەیان دەربێنن ، لەبن

(٩) ئاواتی (شاهۆ) زوو بێنەرە دی
تا لە کوردستان بە خۆشی بژی

(هەوڵ ئەدەن)

[١] ناچنە سەر دینی (مولحید) کورد موسڵمانن هەموو
خاوەنی ئایینی پاك و دین و ئیمانن هەموو

[٢] هەوڵ ئەدەن بۆ سەربەخۆیی بۆ ژیانێکی شەریف
بۆ سنووری مولکی خۆیان پاسەوانانن هەموو

[٣] پیاوو ژن گەورەو بچوك بۆ تۆڵەسەندن حازرن
دەس بەتیرو خەنجەرو شمشێرو قەڵغانن هەموو

[٤] مستە خۆڵێکی وەتەن نادەن بە دوژمن بیشمرن
بۆ دیفاعی مافي خۆیان قۆچی قوربانن هەموو

[٥] تۆڵەسێنی خوێنی پاکی ئەو شەهیدانەن کەوا
ئێستەکەش زیندوون و گیانی پاکی کوردانن هەموو

[٦] کارەساتی وەحشیانەی (دەرسم و دیاربەکرو وان)
نەقشی ناوجەرگو دڵی سووتاوو بوریانن هەموو

[٧] کردەوەی پیسی (گەماڵ) وای کرد لە کورد (شاهۆ)کەوا
ئێستە تینووی هەڵمژینی خوێنی توورانن هەموو

(کوردی مەرد)

(١) کوردی مەرد ئەمڕۆ کەڕۆژی جیاوەوو جەولانتە
دەستو پێ ئازادە ، وەختی هاتنی مەیدانتە

(٢) ڕاپەڕێ سابێرە مەیدان با بەسی بێ (نۆکەری)
تووڕی دە ئەو بارە قورسەی وا لەسەر دوو شانتە

(٣) کۆتو زەنجیری ئەسارەت پارەکە وەك شێری نەر
دایکی داماوی (وەتەن) وا چاوەڕێی ، هەستانتە

(٤) دەس دەرە شیری زمانو خەنجەری تیژی قەڵەم
حەق تەڵەب کە حەق هەمیشە پشتو پشتیوانتە

(٥) ماڵو میراتت بە ناحەق وا بەدەس بێکانـــــــەوە
چۆن ڕەوات دیوە کە خەڵقی هاوبەشو هاوخوانتە

(٦) نیشتمانی باوکو ، باپیرت کە کانی کەوهەرە
بۆچی جێی سمکۆڵی ئەسپو هێستری جیرانتە

(٧) بێ ڕەزاو بێ حوکمی شەرع و مەحکەمەی ویجدانی پاك
وا بزانم چۆن بڕا ماڵت بەوەی ، میوانتە

(٨) خەڵقی خوارو ژوورو دەورت چۆن وەها بێشەرمو ڕوو
پێی درێژ کێشا بەسەرتاو ساحیبی ، فەرمانتە

(٩) یەك کەون یەکتر بناسن کوردە بابەس پاش کەون
یەك نەناسینو ، جیایی ، واسیتەی فەوتانتە

(١٠) بێ ئەوەی یەکتر بناسن ، مەبنە ضدی یەکتری
دوژمنی ناوخۆ بزانە ، خەیری هاوسێ کانتە

(١١) ماڵی کورد هی کوردە شاهۆ مافی شەرعی خۆیەتی
نادرێ هەرگیز بەوانەی دوژمنی خێزانتە

(بڕوا ناکرێ)

(١)

ساڵی ١٩٤٨

(١) کاکە چەند جار پێم ووتن •••••• بڕوا ناکرێ
چی ئەچێنین تۆوی پووچە کردەیان بەرناگرێ

(٢) کەی ڕەوایە •••• وەها حوکمت بکا
دەوری دەن ڕاوی بنێین بازوو لە خاکمان دەرپەڕێ

(٣) بانگ ئەکەن لێمان بەدەم (کوردە برای یەکبین) کەچی
دەنگەکەم ناخۆشە لایان ، نابێ دەنگی لێدەرێ

(٤) گەر براینو ڕاست ئەکەن ئەم ڕاوو ڕووتانەی لەچی
پیاوو ژن پیرو جوان نابێ لە دەسیان ڕاپەڕێ

تێبینی : -

١- ئەم چوار هۆنراوەیە هی هەڵبەستی (کاکە چەند جار پێم ووتن)ە کەلە بەرگی یەکەما چاپ کراوە ، بەڵام هۆنراوەی (٢ ، ٣ ، ٤) کە لێرەدا نووسراونەتەوە چاپ نەکراون لەبەر ئەوە وائەم (٤) هۆنراوەشمان نووسیەوە هەڵبەستەکە هەمووی (١٠) هۆنراوەیە .

(کاردۆخی)

(ئەڕۆ فرسەتە)

سالی ١٩٤٥ م

[١] کوردە ئەمڕۆ فرسەتە پیاوبن لە دەستی دەرمەکەن
پشتی یەك بکرن بە فیشالی درۆ ، باوەر مەکەن

[٢] پێشەواتان ••••• هەڵ بژێراوی گەلـــــــــــە
چاکترین دڵسۆزی کوردە سەر لە ئەمری دەرمەکەن

[٣] پێشەوات ئالتوونی تێزابـــە لـــە زاخاو دەرچووە
چی ئەڵێ بی کەن شەریکی (سوسە ماری بەڕ) مەکەن

[٤] دەرفەتی زۆرتان لـە دەس‌دا چاکە عیبرەت وەرگرن
تێکەڵی قازو قولنگ‌و لەقلـــەق‌و سەرگەڕ مەکەن

[٥] پیاوی مەرد دووجار لەکون‌دا نای گەزێ دووپشك‌و مار
لێرە بـــەولاوە بـەواتـەی دوژمنی بێ‌فەڕ مەکەن

[٦] نۆکەری خەڵقی لە ســـایەی ئێوەوە وابون بـەپیـاو
ئێوە ئـاغای ماڵی خۆتانن بـەگوێ نۆکەر مەکەن

[٧] شەربەت‌و ئاوی دراوسێ پڕ لە ژەهری کاریـیـە
وەسیەتە (شاهۆ) بەئاوی گۆزەیان لێو تـەڕ مەکەن

(لەبـــەر چـاوم)

سـالی ١٩٥٩

(١) لەبـــەر چاوم هەوا تۆزاویـــە کوردینە وریابن
بـەرامبەر ناحەزی خۆتان وەکو دیواری پۆڵا بن

(٢) نـەکەن وابێ فریب بدرێن بەفیشالی درۆ دیســـان
لە دەستتان دەربچێ دەرفەت نەلەم‌لا بن نەلەولا بن

(٣) سەرۆك‌و کۆمەڵەی ئێستەش وەکو گوێ‌پانەکەی پێشوو
بەرامبەر ئێمە لام وایـــە هەموو بەد بیرو بڕوا بن

(٤) ئەوەی کوردە ڕەزا نابێ کەژێر دەستی ئەم‌و ئەو بێ
ئەبێ یا بچنە گۆرستان ، وەیا سەربەست‌و ئازا بن

(٥) ••••• لای برێك باشە بـــەلام پێتان بلێم راستی
لە چانتای کوردەواریدا نیـیـە هاورێی گەلی وابن

(٦) ئەمە سەد ساڵە کورد قوربان ئەدا بۆ ڕۆژی ئازادی
کە ئێستاکەش •••• ئەبێ سەر شۆڕو ڕیســوا بن

(٧) ئەمانە باری راسیان نەبووە (شاهۆ) قەت لەگەڵ کەس‌دا
بەهیوای سەروەتی کوردن ، بەلا با تەفرو توونا بن

(بەشەرین)

(١)

سالی ١٩٤٥

(١) کوردینە ڕاستە ئێمە بەشەرین
بەرۆکمان نەگرن ئێمە لاشەرین

(٢) بەڵێ کە ئێمە خەڵقی عیراقین
گشت برای یەکین ، یەك ئیتتیفاقین

(٣) گشت کەس تێکۆشی بۆ وولاتی خۆی
چی چاك بێ بیکا بۆ نەجاتی خۆی

(٤) ذواکەوتوو مەبن کوردینە وەك مەرد
ووریا بینەوە ، بۆ ڕۆژی نەبەرد

(٥) دەس لەناو دەس نێن پشتی یەك بگرن
تەفرەقە مەبن باببژین ، نەمرن

(٦) یەقین تان ابێ مەرگ بەیەك جاری
گەلێ خۆشترە ، لە خزمەت کاری

(٧) وولاتمان ئەوسا جێگەی شاهان بوو
جێگەی داردەسی ساحێب جاهان بوو

(٨) گەلێ جار حوکمی شەرق و غەربی کرد
شاهان سوجدەیان بۆ عەرشی ئەبرد

١ـ ئەم هەڵبەستە بریتی‌یە لە (١٩) هۆنراوە (٦) هۆنراوەی لەبەرگی یەکەما لەژێر ناوی (لەگەڵ دراوسێ) دا چاپ کراوە (١٣) هۆنراوەی چاپ نەکرابوو وا نووسرایەوە بۆ بەرگی دووەم .

(٩) (بەهەشت) کەبەپێی نەسی قورئانی
بۆ خواو رەسوولەو ئەهلی ئیمانی

(١٠) کەچی نەزانان بە نەزانانە
لەلایان وایە هەر بۆ خۆیانە

(١١) تێناکەن کوردیش کە موسلمانن
بە کەلامی حەق ساحێب ئیمانن

(١٢) بەشدارن هەموو لەو حوکمە جوانە
وەك نەزان نالێن هەر بۆ خۆیانە

(١٣) هەر کەسێ کەس بێ ئەمانەی بەسە
ئەگەر ڕزگاری کوردی مەبەسە

(دوژمن ناناسن)

(١)

1948
سالی ~~١٩٤٨~~

(١) برا وا دیاره دوژمن ناناسن
که چەند بەد پیس و سپڵە و ناراسن

(٢) بە پارەی کوردان ....
بۆ نەمانی .... بەکاری دێنن

(٣) بە تۆپ و شەستیر بۆمب و تەیارە
ماڵ و خێزانمان ئەکەن ئاوارە

(٤) بەپارەی ئێمە هەموو بوون بەلۆرت
بە خاوەن کۆشک و سیارەی سپۆرت

(٥) ئەوەندەش کەرو سوپڵە و کەرترن
بە ئێمە ئەڵێن ئێوە (نۆکەرن)

(٦) ئەڵێن یاخی بوون وەرنەوە ژێربار
با دەرنەهێنین لە لەشتان دەمار

(٧) لێ بکۆڵنەوە بزانن وایە
نیعمەت دار نۆکەر یاخۆ ئاغایە ؟

(٨) لەگەڵ ئەمانە نابێ شەریک بین
ئەبێ جیاواز و دوورو تەریک بین

---

(١) ئەم هەڵبەستە لە ١٩٤٥/١/٢٢ دا رێکی خستووە .

(٩) کورد مەرجی وایە تا ئاخر نەفەس
ماڵ و میراتی نەدات بە ناکەس

(١٠) ئەم .... خوا ناسیونی چۆنن
چەندە بێ شەرم و حەیاو چەتوونن

(١١) کەوابوو نابێ بۆ کوردانی مەرد
بین بە هاورێی گرۆهی نامەرد

(١٢) پێویستە (شاهۆ) کە ماڵ جیا بین
نەوەکو هاورێی .... وەها بین

(نالەم وەکو نەی)

[١] شەیدایی سەرو ، سورەتی رەعنا ، سەمەنێکم

حیرەت زەدەیی گێسوویی ، فندق دەهەنێکم

مەفتوونی جوانێك و ئەسیری ، حەسەنێکم

عاشق بەقەدو قامەتی سەروی چەمەنێکم

دل بەستەیی زولفم کە وەها ماتەموو زارم

[٢] بێ فائدە عومرێکە جەفا پەروەری یارم

خوێن خوارو دل ئەفکارو وەفا کوستەری یارم

زۆر تینوی ئاوی دەهەنی خەنجەری یارم

دڵ زەخم و جگەر ریش موژەی نەشتەری یارم

سەرمەستی هەوای عەشقی روخ و چاوی خومارم

[٣] نەی دیوە کەسێ هەر وەکو من شیفتە حالێ

سەودا زەدەیی زولف و گرفتاری جەمالێ

سووتاوێ دەروونی بە تەمەننای خەت و خالێ

کەس وەك منی بێچارە لەتاو هیجری نەنالێ

وەك بولبولی شەیدا نەفەسێ نیمە قەرارم

[٤] عوریانی یە ئێستا بووەتە کەولی حەزینم

هەرخارە لە چاوا بووەتە سەروی گوزینم

پێچایەوە سەرپەنجەیی بازوویی ، زەرینم

سووتاوی گزەی مێهری ئەوم بۆیە حەزینم

بیماری بەلای هیجری ئەوم بۆیە نەزارم

[٥] بۆ جەورو جەفا قابیل و ئامادەو و حازر

بێ رەحمی بەسە خۆفی خوات بۆنی یە ئاخر

تاکەی نەکوژێ تیغی برۆت (شایقی) خاسر

نالەم وەکو (نەی) سۆزی دلم وەك (گری ئاگر)

فرمێسك کەئەرێژم هەر ئەڵێی هەوری بەهارم

پێنج خشتەکی لەسەر غەزەلی (ناری)

(١)

[١] ئەگەر من شێت نەبم ئاخر لەسەودای گوڵ ڕوخانم چی؟
لەڕاوی ، چاوی جادو بازی شیرینی ، زەمانم چی ؟
لە ناڵەو ئاهو ، مەهجوری ، لە گریانو فوغانم چی ؟
کە غەرقی بەحری دووری بم لە ئومێدی ژیانم چی ؟
لە فیکرو غائیلەی بێ فائیدەی سوودو ، زیانم چی ؟

[٢] لـە دووری شێوەکەی شیرینەوە ئەمرۆ کە فەرهادم
لە سایەی عەشقەوە عالەم سەراسیمەن لە فەریادم
هەمیشە ویلی کێوانم ، ئـەوەند خەمبارو ناشادم
لە کێوي (پیرەمەگروون) و (سـەگرمەی) مێحنەتو بادم
لە سەیری نازی شۆخی ، دیدەبازی ، بازیانم چی ؟

(١) لە کاتێکا (شێخ مەحمودی نەمر) لەبەغدا دەس بەسەر بوو ، ڕۆژێکی هەینی ساڵی ١٩٣٧ بوو من قوتابی بوم ، لەگەل (مەلا حەمەنا) چووین بۆ زیارەتی شێخ مەحمود لـە (ئەعزەمییە) پاش کەمێك (شێخ مەحمود) ڕووی کردە (شاهۆ) ووتی غەزەلێکی جوانی (ناری) م بۆ هاتووە بیخوێنەرەوە حەز ئەکەم تەخمیسی کەیت (ئەم غەزەلە بوو) لێی وەرگرت بەم جۆرە تەخمیسی کرد ، ڕۆژی جمعەکەی کە چوینەوەپێشکەشی کرد ، لەبەرگی یەکەما بەبچڕ پچڕ هێندێکی چاپ کرا بوو وا بەچاك زانرا جارێکی کە بنووسرێتەوە بۆ بەرگی دووەم .

[٣] وولاتی ، تاجو تەختی ، کەوتە دەس ئەو باشرو نادانی
لە غاوی حوکمی ئەو قەومە ، درایە دەستی دوو نانی
وولاتی (بایەقوش) تیابوو بەسەر دارو حوکم ڕانی
(سـلیمانی) کە خاڵی ما لە دیوانی سولـەیمانی
لە عەیشو نۆشو بـەزمی بێنکیفی قودسیانم چی ؟

[٤] کەمن کوژراوی تیری نازی چاوی مەستی شـەهلابم
کەمن زەنجیر کراوی ، داوی دوو زوڵفی چەلیپابم
کەمن سـەرسامی چاوو پەرچەمی شێواوی لەیـلا بم
کەمن مەشغوڵی ، دەرسی ، خەتو خاڵی تورکی تەرسابم
لـە تـەعلیمی (منالی کوردی) بێ نوتقو زوبانم چی ؟

[٥] لەتاو تەئسیری ئێشو ئێشی ، بێ دەرمانی مەهجووری
لە گەرمی کرپەوو ، ارپـەی شـەرارەی ئاگری دووری
لەزوعفی جەستەیی خەستەم بۆ دەردی سەختی ڕەنجووري
لە ڕوویی ڕووم‌دا ، حوکمی نەما ، قانونی مەسـروری
لە مەیلی مەکتەبی ، حوسنو جەماڵی ، رووسیانم چی؟

[٦] لە ساحەی بـەزمی عەیشم‌دا سەدای ناڵینو هاوارە
لە سەیلی خوێنی دیـدەم مەجلسم ڕەنگینە گوڵـزارە
ئەنیسم خەم ، موغەنیم ناڵە ، ساقیم چاوی بیمارە
سورویشکم مەی نەفەس سەمتوور سینەم سازو دڵ تارە
لە دەنگی چەنگو خۆش خوانو لە چیلوەی سافیانم‌چی؟

[٧] سورشکمیەك بەشوێن یەکدا کەدێ وەك تاوەبارانــە
هەموو سوورو سپی تێکەڵ میسالی دوڕو مەرجانـــە
بەداوی هیجرەوە ، هۆنراونەوە ، سوبحانە چەند جوانـە
لە دانەی ئەشکە من گرتوومە تۆ ، تەزبیحی سەد دانە
لە ئاوی (زەمزەمو) تەزبیحێ ، باغەی حاجیانم چی ؟

[٨] کەمن بێیارو بێ خەمخوارو بێ هەم دەم قەناعەت کەم
کەزامی دڵ بەناسۆر بێت و بێ مەرهەم قەناعەت کەم
کەمن دایم بە بەرگی شیوەنو ، ماتــەم قەناعەت کەم
لەبۆ باقی حەیاتم تابـە قووتی خەم ، عەناعەت کەم
لــەقاژو قیژی دەرویش و لـە مرقەی سۆفیانم چی ؟

[٩] نی‌یە مەیلم ، بەتارونەی هەواوی ئاوازی چەنگ ناکەم
وەکو دەروێشی ئەم دەوریشە خۆم شێت و دەبەنگ ناکەم
وەکو سۆفیش بەمەکرو حیلە خۆم فێری جەفەنگ ناکەم
مەلاو ئــەهلی تەقوامو بەمەی سەجادە ڕەنگ ناکەم
لە بادەی ســـاقی‌یو قیژەی کچی نەرمو نیانم چی ؟

[١٠] شوعاعی شەمسی خاوەر ، تا لــەژێر هەوری سیادا بێ
بوتی سیمین تـــەنم ، تاکو لەژێر پەردەی حەیادا بێ
کوڵی ئومێـدی قەوسم ، تا لـــەژێر سەتری کیادا بێ
تلووعی ماهی من وەك حوسنی یوسف تالــــە چادا بێ
لە شەوقو شەعشەعەی ، شوعلەی هەسیرەی بەربەیانم چی

[١١] خەریك ماوم لـەژێر ئەم گومبەدی گەردوونی بێباکا
سەراسیمەم لـە گێژاو گێژی دەوری چەرخی ئەفلاکا
هەتا ئەم دەورە وا ڕوون بێ لەئەم دونیایی خەم نـاکا
لیباسم تا پەڵاس و جاوی مێحنەت بێ لە ئەم خاکا
لە تاقەی عوشرەت و شـــیرداخی عەیشی شامیانم چی ؟

(پاڕانەوەو سکاڵا لە یەزدان)

(١) ڕەببی تۆ بیتوو ، جەلال و کیبریات
ڕەببی ، تۆ بیو ، عابیدانی بێ ریات

(٢) ڕەببی تۆ ئیسمی عەزیمی ، ئەعزەمت
ڕەببی تۆ بیو خۆشەویستی ، موستافات

(٣) تۆو شەوی (ئەسرا) کە جیبریلی ئەمین
هاتە خزمەت فەخری کشتی کائینات

(٤) بەشقی ئەو کاتەی کەوا هاتە حوزوور
خەلعەتت فەرموو ، بە ئەنواعی خەڵات

(٥) مەنسەبی گەورەی وەهات دایە کەوا
بووبە سەرداری (عومومی) ماسیوات

(٦) وەسفی میعراجی شەهەنشاهی ، ڕەسول
زەحمەتە بکرێ کەچۆن رۆیشت و هات

(٧) خۆی لەنوور خوڵقابوو دیسان ئەو شەوە
گەییە ناو دەریای عەزیمی نووری زات

(٨) ڕەببی تۆ سیڕی نهێنی زاتی خۆت
ڕەببی تۆ بیو مورسەلین و ئەنبیات

(٩) ڕەببی تۆ بیو عاشقانی حەزرەتت
ڕەببی تۆ بیو ، سادیقانی بارەگات

(١٠) ڕەببی توو ، خوێنی شەهیدانی کەوا
بۆ ڕەزای تۆ گیانی خۆیان کرد فیدات

(١١) ڕەببی تۆ ئەسراری قورئانی عەزیم
ڕەببی تۆ سۆزی نهێنی ئەولیات :-

(١٢) بەندە عەبدێکی زەلیلم بێ کەسم
دەنگی نالینم هەمیشە دێتە لات

(١٣) باوەڕم وایە کە غەیری زاتی خۆت
کەس نییە فریام کەوێ بمدا نەجات

(١٤) گەرچی شەرمندەم سیایە دەفتەرم [١]
سەهلە لای تۆ (عەفوی بەندەی ڕووسیات)

(١٥) بەشقی ئەو تافانە مەحبووبەت کەوا
بووبە ئەسبابی وجوودی ، کائینات

(١٦) سا پەناهم دە بەرەحم و لوتفی خۆت
(کامیا بم کە) بە ئەنعام و سەخات

(١٧) تۆ کەریمی بێ نەزیری من فەقیر
تۆ حەکیمی بەندە موحتاجی دەوات

(١٨) جودو ئیحسانت ئومێدی (شایقە)
ربنا ارحم واغننی عن ما سیوات

[١] لەدەس نووسێکی کەدا نیوەی یەکەمی ئەم هۆنراوەیە بەمجۆرەیە
سەد کە شەرمندەم سیایە دەفتەرم

(بەندە هەر تۆم هەی)

[١] یا حەی یا قەییوم بەندە هەر تۆم هەی
لە تەنگانەدا ، بە فریام بکەی

[٢] ڕەببی خۆ تۆ خۆت بینا و بەسیری
بە حالی بەندەت ، تەواو خەبیری

[٣] خۆت ئاگاداری کە هێندێ نامەرد
چە بەلایێك یان بەسەرما ، هاورد

[٤] هەر کات بە دەردێ هەر سات بە تەورێ
ئازاریان ئەدام هەر دەم بە جەورێ

[٥] نە ڕۆژم ڕۆژە ، نە شەوم شەوە
نە خۆراك خۆراك ، نە خەوم خەوە

[٦] نە ڕۆژووم ڕۆژوو ، نە نوێژم نوێژە
سەریان لێ تێك دام ئەفکارم گێژە

[٧] هیچێکم نییە ، لە خۆت پەنهان بێ
ڕازێکم نییە ، لە تۆ نیهان بێ

[٨] دونیام لێ تەنگ بوو ، سەبرم نەماوە
ڕەحمێ نەفەرمووی کارم تەواوە

[٩] ئومێدم هەموو بە کەریمی تە
هیوام بە عەتف و بە ڕەحیمی تە

[١٠] ڕەببی ، تۆ بیتو ، گەورەیی زاتت
تۆ ، بێ وێنەیی ، زاتی سیفاتت

[١١] تۆ ئەسمای ئەعزەم ، ذولجەلالی خۆت
تۆ بەرزی مەقام ، لایەزالی خۆت

[١٢] تۆ سڕی پەنهان ، زاتی یەزدانت
تۆ بەحری بێ پەی ، جوودو ئیحسانت

[١٣] تۆ نووری مەعنای ، ئایەی قورئانت
تۆ فەخرو خەتمی ، پێغەمبەرانت

[١٤] تۆ بیو نووری خاس ، جیلوەی جەلالت
تۆ بیو عیزەتو ، عیلم و کەمالت

[١٥] تۆ بیو ئەنبیاو گشت مورسەلینت
تۆ بیو ، (رحمة للعالمینت)

[١٦] تۆ مەحبوبەکەی ، تاکی شیرینت
(محمد ، احمد ، طەو ، یاسینت)

[١٧] تۆ بیو ئەوانەی کە ڕەزای تۆیان
لا مەتلەب ترە ، لە گیانی خۆیان

[١٨] بە فەزڵ و کەرەم ، ڕەحمەتی عامت
(گوشادکە) تەنگی بەندەی ناکامت (١)

[١٩] کەرەمت زۆرە ، ڕەحمەتت عامە
بۆ ئەو (ڕەحمەتە) دایم هانامە

[٢٠] هەر چەند ڕووسیا و خەجالەت باوم
خۆ پەنا هێندەی قاپی غەففارم

[٢١] داوام لای خۆتە ئێوارە و سەحەر
کەریمی کارساز سا (فلا تنهر)

[٢٢] لاڵەت لێ ئەکەم ، ڕەببی (پەیدەرپەی)
بۆ ئەوەی زۆر زوو بە فریام بکەی

---

(١) ئەم هەڵبەستەی لەساڵی ١٩٦٦ دا لە هەڵەبجە ڕێك خستووە .

[٢٣] بۆ ڕەحمو کەرەم ، بەرەو ڕووت هاتم
ئەی کەرەم کوڵاو ، بدە نەجاتم

[٢٤] خۆت موشکیل کوشاو قازی حاجاتی
لابەری خەم و ساحێب خەیراتی

[٢٥] کاری کۆیلەکەت کەوا زەبوونە
بەستە بە ئەمری یەك (کافو نوونە)

[٢٦] پەنام دەر ڕەبی تۆ فەخری عالەم
زوو بە زوو ڕەحمێ بکە بە حاڵم

پێنج خشتەکی شاهۆ لەسەر غەزەلی
(مەولانای جامی)

(١) ئەی شەهەنشاهی ڕوسل کاشفی هەمو کەڕوبی
مەرهەمی سینەیی زامدارو دڵی موز تەرێبی
واسیتەی حەڵی هەموو موشکێلو ڕەنجو تەعەبی
مرحبا سیدێ مکی مدنی العربی
دڵو جان باد ، فیدایت چە عجب خۆش لەقەبی

(٢) عاشقی ڕووتە دڵی شیفتەیی ، ناڵانم
بۆیە هەڵنایە ، تەواو ، دیدەیی پڕ گریانم
سەیری چۆن کەییە سەما ئاهی دڵی بوریانم
من بیدل بجمال تو عجب حـــــیرانم
ئەڵڵە . ئەڵڵە ، چە جەمالی ست بدین بولعەجەبی

(٣) عوزری چی بێنمەوە شاها کە سەراپا خجڵم
کەوتمو ، تووڵە سەگی دەرگەهی شاهی ڕوسوڵم
(تۆبە) بێ لەو خەتەرو فیکرە کەهێنامە دڵم
نیسبەتێ خود بەسەگەت دادە ئەمو بەس منفعیلەم
زانکە نیسبەت بەسەگێ کۆی تۆ بەس بێ ئەدەبی

(٤) هێندە مەحبووبی لەلای حەزرەتی خەللاقی غەفوور
زەحمەتە باس و بەیاناتی بە تەقریرو ستوور
جوزوێکی / کەپەی بردوە / پێی / ئەهلی شوعوور
زات پاك تۆ کە درمولك عرب کەردە زوهوور
زان سەبەب ئامەدە (قورئان) بەزەبانێ عەرەبی

(٥) رەحمەتی مەحزی لەبۆ عالەمی کەونەینی تەمام
کام یا بن لە کەراماتی ئەتۆ جوملە ئەنام
شاهێدیشم ، ئەمەتە ئەی شەهی فەرخوندە مەقام
نەخلێ بوستانێ (مدینە) زتو سەر سەبز مودام
زان شدە شهرەء ئافاق بە شیرین روتەبی

(٦) بێ کەس و بێدەرو داماوم و دل پر لە کەدەر
غەیری دەرگاهی ئەتۆ نیمە پەناهێکی دیکەر
مولتەجی بوم بەدەرت فەخری هەموو جینز و بەشەر
چشم رەحمەت بگشا سوێ من انداز نەزەر
ئەی قورەیشی نەسەب و هاشمی و ، مطلبی

(٧) سەروەرا بێ کەرەمت زەحمەتە ئەسبابی حەیات
سۆختەی عەشقی ئەتۆم نیمەی توانای حەرەکات
چاوەڕێی لوتفی ئەتۆم مەنبەعی رەحم و حەسەنات
ماهەمە تەشنە لە بانیم و تۆئی ئابێ حەیات
رەحم فەرماکە زو حەد میگوزەرەد تەشنەلەبی

(فـەردی تەنیـای تـاك)

(منـاجات)

(١) فەردی تەنیای تاك فەردی تەنیای تاك
جە عەیب بێبەری ، جە ئالایش پاك

(٢) بێ تاتەو فورزەند بێ شەریك بێباك
بێ یاگەو مەکان ، رافیع الافلاك

(٣) مالیکە لملوك شەهەنشای کەونین
حاکمی موتلەق علی العالمین

(٤) ئیجاد کونوندەی مەخلوق جەعەدەم
ئافەرینندەی عالەم جەقێدەم

(٥) رۆزی دەهێندەی عمومی زیرۆح
پەی دەروون تەنگان دەهێندەی فتووح

(٦) خارێجی هوموم ، خەمبارانی زار
کاشفی غوموم دڵانی پڕ خار

(٧) رەحم کەر وەحاڵ دڵەی غەریبان
نەجات دەهێندەی یوسف جە زیندان

(٨) یارەب وەحاجەت ، زولجەلالی وێت
بەزات و سیفات لایەزالی وێت

(٩) بە ئادەم بەشیس بەنووح بەئەییوب
بەهوود بەصالح بە یەحیاو یەعقوب

(١٠) یارەب بە خەلیل بەئیسحاق ئیدریس
یارەب بەداوود (ذوالکفل و جرجیس)

بـه سولەیمان و شوعەیب و عیسا

(١٢) بە پێغەمبەران ئەنبیای مورسـەل
بە (ئولولعەزمان) بارەگاهی فەزڵ

(١٣) دیسان بە حاجەت فەخری مورسـەلین
ووشـەویستی خاس رەبو لعالمین

(١٤) خاتم الرسـل ، هـادی السـبیل
شـافع الذنوب ، رافیع العلـیل

(١٥) سـید الکونین نـور المشرقین
نیرو العـالم ، شمس الخا فیقەین

(١٦) محمد احمـد طـه ، و یاسین
مصطفیي مرسـل عـلی الثقلین

(١٧) یا رەب بە صدیق ، بـە عەدلی عومەر
بەونۆو عوسمانی ، بە شێری حیـدر

(١٨) بە حمزەو عباس بە طلحە و زبـیر
بە سـعدو سـعید مبشر بە خەیر

(١٩) بەکزەی سـینەی زەهرایی بەتوول
بـەدوو نەونـەمام ئەولادی رەسوول

(٢٠) بـەونۆ ئەصحابا شـەهیدا بـەدری
بە ساحێب شمشێر نـەکۆو خەیبەری

(٢١) یارەب بـە حاجەت عاشـقانی وێت
بـە موقەڕەبان لامەکانی وێت

(٢٢) ئومیدم ئێوەن بـە فەزڵو بـەرەحم
ببەخشی گونام بـە لوتفو کەرەم

چە کەردەی بـەدی وێم شەرمەسارم

(٢٤) سـەراپا غەرقەی بەحری عوسـیانم
سـەرکەردەی چەرکەی گوناهکارانم

(٢٥) دەفتەرم چە ڕووی وێم سیا تەڕەن
ڕەفتاری بەدم چە (بەد) بەد تـەرەن

(٢٦) سەدبار ڕووسیاو ، سەر ئەفگەندەی تۆم
ئومیدم بەتۆن ، کەمتەر بەندەی تۆم

(٢٧) گەر تۆ نەبەخشیم ، وەگەورەویی وێت
کێن ئیتر پـەنام ؟ تۆ بوزرگی وێت

[١] ڤەمەینو زەمان ، کەونەینو مەکان
جوزتۆ حاڵو کێن ؟؟ پادشای سوبحان

[٢] گەر بەکردەوەو وێم بـــدەری جەزام
مشیۆ تا ئەبـەد ، تۆ بدەی ســـزام

[٣] بەڵام رەحمو تۆ ، یەکجار زیادەن
گوناو من جەلای (عەفوت) بەربادەن

[٤] ســا تۆیچ بـەکەرەم بکەرە چارەم
غەریبو بێکەس ، یەکجار بێچارەم

[٥] دەسـگیرم نیەن غەیر جە لوتفی وێت
دەسگیریم بکەر ، تۆ بیو لوتفی وێت

[٦] (مغرض) وەزیرش گەردەن وەدەسگیر
(کۆسەو ویش) کەردەن وەیاکەی تەدبیر

[ ] پشتو وێش بەستەن بەهێزی (یلسین)
جە چەپو چەراس مەکەرۆ تەفتین

[٨] تەکلیفش کەردەن بڕ یەنشـا ، ڕزقم
بماران وەسـەنـگ مەلامەت فەرقـــم

[٩] مەواچۆ منـــم : (معطی و مانـــع)
وێمەنا (مذل ، معزو ، رافـــع)

[١٠] منیش پــــەناهم وەتۆ ئـاوەردەن
دۆستانی تۆم ، وە شەفیع ، کەردەن

(١١) بەو باری گوناه ، شـەرمەســــارەوە
بەو دیدەی نمین ، ئەشك بـارەوە

[١٢] بەو هەناسـەی سەرد لێو بە بـارەوە
بەو دڵەی ، خەمگین خەفەت بارەوە

[١٣] ئیلتیجام وەرەحم (رحیم) ئـاوەردەن
پــەنام وە قاپی کەریم ، ئـاوەردەن

[١٤] یـــەقین مزانوو وە تەســـدیقی دڵ
هەر تۆنی کەری مـــرادی حاصڵ

[١٥] غیر تۆ ، کەس نیەن (معطیو مانع)
غەیر جەوێت نیەن (خسار) یا (نافع)

[١٦] وێتەنی (معز ، مذل ، و ڕەززاق)
وێتەنی (کەریم ، رەحیم وەخەللاق)

[١٧] لام ـــــــــــ انع لما اعطیت احد
لامعطی لمـا منعت ابـــــــــــ د

[١٨] ئومێـــدم ئێدەن مەولای بێکەسان
جەی غەریبی دا نەکەریم حەیران

[١٩] ئاگەداریم کەر جە شەڕی دوژمن
پارێزەم جە مەکر مەککاری پڕ فەن

[٢٠] (مراد حاسڵ کەر) حاسڵ کەر (مراد)
چی بـەندي غەم دا بکەرەم ئـازاد

[٢١] بـە سلامەتی ، بێ دەردو ئاســـیب
سەر بەرزو دڵ وەش پڕ بارو نەصیب

[٢٢] بیـاونی مەوە ، وەلای قەومی وێـــم
نەوعێ کەر (دوژمەن) حەسەد بەروپێم

[٢٣] حسب الامری وێت دۆعام کەرد وەلات
(استجب انـا ، قـاضی الحاجات)

[٢٤] وەعدەی ئیجابەیش ، وێتدان وەڕەسووڵ
دیسان سا دۆعام بکەرە قەبووڵ

[٢٥] پەناش هەر وەتۆن شەهەنشای بێچوون
(حەسەنی بێ کەس) خەمبارو مەحزوون

[٢٦] فەریاد رەسیش کەر کەسی بێ کەسان
باچینەی زیانەر ، ئەیۆ (سەرگەردان)

تێبینی : ــ (١) ئەم هەڵبەستەی لە بەغدا ووتووە لە کاتێکا بەهۆی چەند کەسێکی ناحەزەوە لە وڵاتی خۆی دوورخراوەتەوە ویستویانە مەعاشەکەشی ببڕن هێندێ ئەڵێن لە ساڵی ١٩٢٤ دا ووتوویەتی کە نەیان هێشتوە بکرێت بەمووچە خۆری میری ٠٠ بەڵام بەخوێندنەوەی هۆنراوەکانا وا دەرئەکەوێت لە ساڵی ١٩٢٤ دا نەوترابێت ، بەکفایە ناوی چەند کەسێکی تیایە وەکو : لە هۆنراوەی (٦) دا ئەڵێت : ناحەزي من ، وەزیر پشتی گرتوە وە ئەو بەهۆی گۆسەوە تەدبیرو فکری ئازاردانی من ئەکات .

(فلا تنهر)

(١) یاحەی یاقەییوم شەهەنشای ئەکبەر
تەنیای بێوێنەی بێ بابو پوسەر

(٢) شنەوای بێ گۆش ، بینای بێبەسەر
پەنای بێ کەسان جەسێڕ با خەبەر

(٣) بەندەی قاپیتم ، وێڵم دەر بەدەر
داوام لای خۆتە ، سا (فلاتنهر)

(٤) من کونا بارو ، خەجاڵەت بارم
سەر لێ شێواوم ، دل بریندارم

(٥) پەرێشان حاڵ و مات و خەمبارم
دیدە پڕ جەهوون دەروون پڕ نارم

(٦) پەنابەر بەرەحم ، زاتی غفارت
سوئاڵ کەری خۆتم سا (فلاتنهر)

(٧) بەندە دەردەدار تۆ خۆت حەکیمی
موحتاجی رەحمم تۆ خۆت رەحیمی

(٨) دەس تەنگو هەژار تۆ خۆت کەریمی
کەمتەر غولامم خۆ تۆ عەزیمی

(٩) رووو دەفتەر سیام خۆ تۆ حەلیمی
هانام بە خۆتە سا (فلا تنهر)

(١٠) باوەڕم پێتە کە ذولجەلالی
هەیتو / هەر بووی / هەر لایەزالی

(١١) مالك الملوك ، مولى الموالى
رەحمەت بێ پایان ، زۆر موتەعالی
(١٢) کەرەم کولاوی ، زانا بە حالی
بەتۆم ئومێدە سا (فلا تنهر)

(١٣) تۆ خوایێکی عەزیم والشأنی
رەببی ، رەحیمی ، حەقی ، رەحمانی
(١٤) غەنی ، کەریمی ، بڕی ، حەنانی
خاوەنی فەزڵ و جودو ئیحسانی
(١٥) پەنای بێ پەنا بێ نەوایانی
هانام بە خۆتە سا (فلا تنهر)

(١٦) ئیلاهی تۆ خۆت بیناو بەسیری
بە حالی بەندەت تەواو خەبیری
(١٧) عالم بە هەمووی ما في الضمیری
لە تەنگانەدام ، هەر تۆم ظهیری
(١٨) بە پێك هێنانی کارم قەدیری
پەنام پێت هێنا ، سا (فلا تنهر)

(١٩) خۆت بچەرخێنی هەموو دڵێکی
بڵاوکەرەوەی گشت کۆمەڵێکی
(٢٠) گوشاد کونندەی گشت موشکیلێکی
عادل ترینی ، گشت عادلێکی
(٢١) وە نەریاد هاتووی ، گشت ماتلێکی
هانام وەلاتە ، سا (فلا تنهر)

(٢٢) ئیمانم پێتە بە صدق و یەقین
کەتۆی سازندەی ، سەماو سەرزەمین
(٢٣) هەر بەدەس خۆتە کاری دونیاو دین
لاڵەت لێ ئەکەم بە دیدەی نمین
(٢٤) تۆ بیتو روخی فەخری عالەمین
بەخۆت مولتەجیم ، سا (فلا تنهر)

(٢٥) ئیلاهی بەندەی پەرێشان حاڵت
بەندەی خەفەت بار ، وێڵو عەوداڵت
(٢٦) چەند جار بەپەنا خۆم خستە ماڵت
پەنام بردە بەر ، جاهو جەلالت
(٢٧) لایقە بۆ تۆو رەحمو کەماڵت
نائۆمێد ببم ؟ سا (فلا تنهر)

(٢٨) کەوتوومە گێژاو ، پەل بریاو کەمدەس
هیوام من تەنیا هەر بەخۆتەو بەس
(٢٩) نەخوێش نەبرا نەئەولاد نەکەس
خۆت موشکێل گوشای خۆتی فەریادرەس
(٣٠) جاباشە بۆشان ، کەریمی ئەقدەس
بەندەت ئاوابێ ، سا (فلا تنهر)

(عومری ڕابوردووم)

(١)

[١] عومری رابوردووم هەمووی ڕۆیی بە بەدکاری و گوناه
وابـەهۆی ڕەحمەتتەوە خۆم خستە بەر قاپیت دەخیل

[٢] چاکەیکم نـەبووە تـا بیهێنمە حاجەت ، بۆ تکا
غەیری ڕوی ڕەش مووی سپی چاوی تەڕو لاشەی عەلیل

[٣] کەس نەناسم بێ کەسم هیوام بە غەیری تۆ نییـە
ئەی ئومێدی بێ ئومێـدان وەی دەلیلی بێ دەلیـل

[٤] دەردەدارم بۆ شیفا رووم کردە قاپی بـەرزی تۆ
ئەی حەکیمی حاڵ زانـو ، ذولجەلالی بێ مەسیل

[٥] مشکێلم تەنیا بە ئـەمری (کافو نوونێ) دێتەجێ
سا نەجاتم دە بەرەحمت وەك نـەجاتت دا خەلیل

[٦] ئافەریـدەی زاتی خۆتم ، هەرچي هەم چارم بکـە
بەشقی ئەو زاتە کە بۆی هێنا کەلامت جەبرەئیل

[٧] سەروەری عالەم (موحەممەد) خۆشەویستی زاتی خۆت
شافێعی ڕۆژی جەزا ، خەتمی روسل هادی سەبیل

[٨] ڕووی دڵم لای خۆتە دایم چاوەنواری ڕەحمەتـم
ئەی کەریمي کار سازو ، دەوڵـەمەندی بێ عەدیل

[٩] دەرکی جوودو ڕەحمەتی خۆتـم بەسیرعەت لێوەکە
با لەمە زیاتر نەبم ، زارو پەرێشانـو سـەفیل

---

[١] ئەم هۆنراوانە هی هەڵبەستی (جد بألطافك علی انني عبدزليل) ەیە کەئەم هەڵبەستە (١٦) هۆنراوە بوون (٧) هۆنراوەیان (عەرەبی بوون) لەبەرگی یەکەما چاپ کران ئەم (٩) هۆنراوەش نوسرایەوە بۆ بەرگی (٢) شاهۆ خۆی بەجیاجیا نووسی بوونی لەدەفتەرێکا .

(ئـەم دەفە)

(١)

[١] ئـەم دەفە ناڵەی بەعەینی هەر دەڵێی ناڵەی منە
بۆ نیگار دایم دەناڵێ بۆیە جەرگی کون کونـە

[٢] سینەکەم سەمتوورە دایم بەستەیی (لەیلا) ئەڵێ
لێدە سا تۆیش پەنجـەیك ، خۆ عاقبت هەرمردنە

[٣] هەر لەسەر تاپای ووجودم کەوتە بە تیری موژە
بێنە سەیری جسمی خەستەم پاك چلۆن تیر ئاژنە

---

(١) ئەم هەڵبەستانەم لەسەر (دەفێك) دی ، لە (گوڵپ) لە ماڵی (شێخ حەکیمی مامە شێخ صادق) م ووتی : ئەم شیعرانە هی مەلا حەسەنە (شـاهۆ) خۆی نوسیویە لەسەر ئەم دەفي منە لەکاتێکا لـەماڵی باوکم میوان بووە نزیکەی (٢٥) ساڵ زیـاتر ئەبێت نوسراوە من لە ڕۆژی ١٩٧٦/٦/٧ نووسیمەوە لـە دێی گوڵپ کە ئێـتا وێران بووە .
(کاردۆخی)

(قوربان قوربانەن)

[١] قوربان قوربانەن ، قوربان قوربانەن
وادەی ئازادی جەژنی قوربانەن

[٢] دەروونم کەیلەن دڵەم بوریانەن
خەمم جەم بیەن یانەم وێرانەن

[٣] سەدای (کناڵەیل) وادەی سەیرانەن
وەختی لەنجە و لار باڵا بەرزانەن

[٤] نوبەی غەمزەی ناز خێڵی نازدارەن
وەناحەق کوشیای ، وەبێ تاوانەن

[٥] چێش بیەن ، چێشەن تاوانما چێشەن؟
پەی چێش جەئێمە دەروونش ڕێشەن؟

[٦] وێنەی زاڵمان کینەی دڵ پێشەن
خاترش ئێمان دایم وەئێشەن

[٧] یاوەیلە قووسەن ؟ یا گورگە مێشەن ؟
گشت خەڵق چون (شاهۆ) وەنەش دڵ ڕێشەن

(فستانی ڕەش)

(١)

[١] فستانی ڕەشی ناسکی چین چینی لەبەردا
وەك هەوری تەنك بێبەسەری قورسی قەمەردا

[٢] حەیرانە خەیاڵم لە موتافاتی وجودی
تەشبیهی بەچی کەم ، نیە وێنەی لەبەشەردا

(١) لە بەشی ڕوون کردنەوەی چەند شتێکی کە لە ژیانی شاهۆ
باسی کات و ڕێکخستنی ئەم دوو هۆنراوەیە کراوە .
تکایە سەیری لاپەڕە (١٢) بکەن .

(ووشەی دوایی بەشی کوردی)

لە لاپەرە (١٣٦) ی بەرگی یەکەمی دیوانی شاهۆدا نووسیبوم کەلە بەرگی دووەمی دیوانی (شاهۆدا) بەپێی توانا هەوڵ ئەدەم مانای ووشەی هەڵبەستەکان لێك بدەمەوە ، لەم ڕووەوە لەم کاتـەدا داوای لێبورن ئەکەم ، وەتکام وایە خوێندەوارە خۆشـەویستەکان سەبر بکەن تا بەتەواوی شیعرەکانی (شاهۆ) هەمووی بڵاوبکرێتەوە ئەوانەی کە هێشتا دەستم نەکەوتون بیان نوسمەوە .

[ئەو هۆنراوانـەو لێك دانەوەی مانای ووشـە گرانەکانی هەڵبەستەکانی] بەڵکو ئەویش بکەم بەکتێبێكو پێشکەش بەخوێندەوارە خۆشەویستەکانی بکەم .

زۆرتری هەڵبەستەکانی (شاهۆ) بەتایبەتی ئەوانەیان کەلـە پێشا ڕێکی خستوون ووشەی (عەرەبیو فارسی) زۆری تیا بەکار هێناوە ، مانای ئەوانەش وا دەزانم زۆر گران نەبێت ، ئێستا لەبەر هێندی شت وەپەلـە کردنە لە بـەچاپ گەیاندنی ئەم (بـەرگی دووەمە) ئـەم کاتەدا پێم نەکرا (فەرهەنگێك) بۆ مانای ئـەو ووشانە دانێم واش ئەزانم زۆربەی خوێندەواران لەعەرەبیو فارسی شارەزان وەلە مانای ئەو هۆنراوانە تێدەگەن . مەبەسی شاعیریـان بۆ ڕوون دەبێتەوە پێویستیان بەشەرح کردنی ئەو هەنراوانە نیە لەم وەختو کاتەدا .

بە تایبەتی کە منیش ئەمەوێت ئەم هۆنراوانەی شاهۆیە لەسـەر ئەو بەڵێنەی کەپێش (کۆچی دوایی خۆی) پێمدا ووتم : (هەوڵ ئەدەم هەڵبەستەکانت کۆکەمەوە ، جارێکی کە بیان نووسمەوە بـە چاپیان بگەیینم ، ئـەوەبو ئەویش دەفتەری شـیعرەکانو مسوەدەی

هۆنراوەکانی خۆی پێ دام ، لەبەر ئەوە حەز ئەکەم شیعرەکانی بـەم زوانە بەچاپ بگەیینم ، وەلە فەوتانو لەناو چوون دووریان خەمەوە ئەمجا وەکو ووتم (لێك دانەوەی مانای هۆنراوەکانو فەرهەنگێك بۆ ووشە گرانەکانی شیعرەکانی) هەر کاتێك بێ زیانی نیـەو ، نافەوتێ مەبەسی زۆرترم بڵاوبوونەوەی شـیعرەکانیەتی وە چاپ کردنیانـە تا خۆم لە ژیانـام .

مێژووی ژیانی شاهۆو بەسەرهاتی زۆر زۆر لەمە زیاترە کە من نووسیومە ئێستا چارێ هەر ئەمەندەم بۆ کرا نووسیومەتەوە .

داوای لێبوردن لە خوێندەوارە بەرێزە خۆشەویستەکان ئـەکەم کەلە کەمو کوری چاوپۆشی بکەنو لێم ببورن . . .

(کاردۆخی) ١٩٨٠/٢/٥

تێبینی : ـ

١- لەناو دەفتەری شیعرو مسوەددەی هۆنراوەکانی شاهۆدا جگە لەم هەڵبەستانە کە لێرەدا نووسراون هیچی کەم بەرچاو نەکەوت ئەم دۆزیەوە .

٢- وەکو خۆی ئەیگێڕایەوە لە سەفەری بۆ (ئەستەمبووڵ) وە هاتۆوچۆی بۆ ئێران بەپێی وەختو کات هۆنراوەی زۆری (بەفارسیو عەرەبی) ڕێك خستووە ، وەکو ئەو هەڵبەستەی کە بۆ شۆخێکی عەرەبی ووتووە لە (پاپۆڕا) هاوسەفەریان بووە تا ئەستەمبوڵ ، یا ئەو هەڵبەستە فارسییانەی ئەو ماوەیەکە لە ئێرانا بووەو لە (سنە) ژنی هێناوە ، جا زۆر گەڕام بەشوێن ئەو شیعرانەدا بەداخەوە هیچم دەست نەکەوت .

٣- هەمیسان تکا لە هەموو خوێندەوارێکی کوردی دڵسۆز ئەکەین هەر هۆنراوەیێکی شاهۆیان لای ـەو لەم دوو بەرگی دیوانەیا نین بۆمان بنێرێت تالە هەلێکی تردا ئەوانیش بڵاوکەینەوە ئیتر خۆشیو بەختیاریو سەرکەوتنی هەموو لایەك لەیەزدان داوائەکەم

٤- هەر وەکو لەپێشەوە لەباسی شاهۆدا نووسیبوم هێندێ شیعری شاهۆ دەساو دەس کەوتون ، لەناوچوون ، یەکێ لەوانە ئەو شیعرەیە کەبۆ وەرامی (خالصی نووسیوەتەوە ، لەم دواییەدا پرسیاری ئەو شیعرەم لە ماموستای بەڕێز (شیخ محمدی خاڵ) کرد ووتی : ئەو وەرامەی خالصییە کە ملا حسن دابوویەوە زیاتر لە (٢٥) هۆنراوە بوو من تەنیا ئەم (٣) هۆنراوەم لەبیرماوە

بیان نووسەوە منیش سوپاسم کردو نووسینمەوە ئەوانیش ئەمانەن : ـ

[١] چۆن ئەزانم خوا بەحەققە بێ شەریکە لامکان
واش ئەزانم خالصی مەشئومە هجوی صوفیان

[٢] صاحبی درویشو صوفی ذکرو جذبەو ختمو دەف
شهریارێکن کفیلی مەستی مەیدانی ئخوان

[٣] فی المثل (بوسطامیو غوثو ئۆەیسرو نقشبند
خواجەی هیندیو جنیدو بشرو پیری طالبان

٥- شیعرەکانی لاپەڕە (٦٠) وە (٦١) هەردووکیان یەکێکن بە هەڵە دووجار چاپ کراون (داوای لێبوردن ئەکەین)

٩٨٠/٢/٥ (کاردۆخی)

(کۆتایی بەرگی دووەم)

١- وا بەرگی دووەمی (دیوانی شاهۆ) بەم جۆرە کۆتایی هات، هەروەکو دەبینن لەم بەرگەدا (٦٨٥) هۆنراوە هەیە، لەمانە هێندێکیان لەبەرگی یەکەما بە (پچڕ پچڕی) هەر هۆنراوە لە شوێنێ بڵاوکراونەتەوە، هۆی ئەوەش خوێندەواری زیرەكو زانا ئەزانێت لەبەرچی بووە، وا ئەو هۆنراوانە لەم بەرگەداجارێکی کە نووسرانەوە لەیەك نزیك خرانەوە هەموو هەڵبەستو هۆنراوەکانی (شاهۆ) ئەوەی تا ئێستا دەستم کەوتووە زیاتر لە (١٨٠٠) هۆنراوەیە والەم دوو بەرگەدا بڵاوکرانەوە .

هەڵبەستو هۆنراوەی تەی کەماون ئەگەر دەستم کەوت (خوا یار بێت) ئەوانیش لە بەرگێکی ترا بڵاو ئەکەینەوە لەگەڵ شی کردنەوەی مانای هۆنراوە گرانەکان .

٢- شاهۆ خۆی بۆ شیعرو هۆنراوەکانی سەرباسو سەرلەوحەی دانە نابوو چە ئەو شیعرانە کەلە بەرگی یەکەمی دیوانەکەیا چاپ کراوە، چە ئەم هۆنراوانە لەم بەرگەدا نووسراونەتەوە، منخۆم پاش خوێندنەوەی شیعرەکەوە دەرکەوتنی مەبەسەکە ناوم بۆ داناوە ئەو لە دەفتەرەکەیا شیعرەکانی خۆی کەنووسیوەتەوە، شیعري دلداریو ئایینیو نیشتمانی بەجیا جیا نووسیوەتەوە ئەمەش وەنەبێ هەمووی لە دەفتەرێکا بووبێ بەڵکو لە چەند دەفتەرێکی بچوكو گەورەدا، وەلە چەند پارچە کاغەزێکا نووسرابوونەوە، لەمانە هێندێکی لەبەر تێپەڕ بوونی چەند ساڵێك بەسەر نووسینەکەیا چاك نەدەخوێنرایەوە کاغزەکە ژاکا

بوو، یادڕا بوو یاخەتەکەی کوژابووەوە، ئەمە ماوەیەکیزۆری خایان تا ساغم کردەوەو شیعرەکانم ڕاست کردەوە جارێکی کە نووسیمەوەو پیاچوومەوە، لەگەڵ ئەمەشا ئەگەر کەمو کوریەكو ناتەواویەك، یا هەڵەیەك لە مێژووی شیعرەکانا ببێ تکایە بەچاوی لێبوردن سەیر بکرێت، تا لەکاتێکی کەدا ئەو شتانەتان بۆ روون ئەکەمەوە ئیتر خۆشیو سەرکەوتنی هەمووتان لە یەزدان داواکارم .

(کاردۆخی)

(سوپاسێکی تایبەتی)

لە سەرەتای مانگی ئازاری سالی ١٩٧٤ دا ، ئەو دەفتەرەی کە شیعرەکانی (شاهۆ) م تیادا نووسیبووەوە ، لەگەڵ چەند وێنەو نامەیکی (شاهۆ) لەترسی نەوتانو لەناوچوون بردبوومە (هەلەبجە) لەماڵی یەکێ لە خزمان دام نابوو ، لەوێوەوە دەستاو دەست کەوتبوو ، تا گەیشتبووە (سەقز) . لەماڵی یەکێ لە خزماندا دەستی بەسەرا گیرابوو . نەیان ئەدایەوە . دوایی بەهۆی خوشکی خۆشەویستم [کوردە نەقشبەندی] یەوە پاش ماوەی (١٥) مانگ دەستم کەوتەوە هەر چەند ، چەند نامەو وێنەی یادگارانەی لێ دەرهاتبوو بەلام هەر باش بوو شیعرەکانم بۆ هاتەوە ، بێگومان ئەگەر ئەو خوشکە دلسۆزە نەبوایە نەم ئەتوانی بەتەواوی جارێکی کە شیعرەکانی (شاهۆ) کۆکەمەوەو بیان نووسمەوە بۆیە لەم ڕووەوە بە پێویستی ئەزانم زۆر سوپاسی ئەو خوشکە کوردە دلسۆزە بکەم کەبوو بەهۆی هێنانەوەی دەفتەری شیعرەکانی شاهۆ .

(کاردۆخی)　　　　٩٨٠/٢/٦

(سوپاس و گلەیی)

١ـ سوپاسی بەرێوەبەرانی چاپخانەی کامەرانی دەکەم . بەتایبەتی کاك (نەوزاد محمد قەفتان) و باقی برایان .

٢ـ گلەیی لەو براو دۆستانە دەکەم کەپێش دەست پێکردنی چاپ کردنی دیوانەکەی شاهۆ بەڵێنیان دامێ پارەم بۆ چاپکردنی بەقەرز بدەنێ ، بەلام بەڵێنی یەکەیان نەهێنایەدی حەز ناکەم ناویان بێنم باهەر خۆمان بزانین .

(کاردۆخی)

(تکای لێبوردن)

ڕۆژی ٩٨٠/٨/١ خاوەنی چاپخانەی کامەرانی کاك (محمد عزیز قفطان) پێی ڕاگەیاندم ناتوانێت (بەشە فارسی یەکەی) شیعرەکانی (شاهۆ) کەبریتین لە (٢٠٧) هۆنراوە ، چاپ کات هەر چەندە کە (رەقابەی چاپەمەنیش) بریاری چاپ کردنی داوە ، جا خوێندەواری خۆشەویست لەبەر ئەوە نەکرا لەم بەرگەشدا شیعرە فارسی یەکانی (شاهۆ) چاپ کەم ، وام بەچاك زانی ئێستاکە (بەشە کوردی یەکەی) تەواو کەم ، لەپاشا لە هەلێکی کەدا (بەشە فارسی یەکەشی) بەجیا بەچاپ بگەیینم بەناوی (پاشکۆی بەرگی دووەمی دیوانی شاهۆ) وە .

جا لەم ڕووەوە داوای پۆزش و تکای لێ بوردنتان لێ دەکەم .

(کاردۆخی)　　　　١٩٨٠/٨/٢

[١] دیوانی (صەیدی) لەساڵی ١٩٧١ لە سلیمانی چاپکراوە

[٢] دیوانی (شـاهۆ) بەرگی یەکەم لە ساڵی ١٩٧٦ لە سلیمـانی چاپ کراوە .

[٣] دیوانی (کاردۆخی) بەرگی یەکەم لە ساڵی ١٩٧٨ لە بغـداد چاپ کراوە .

[٤] دیوانی (شـاهۆ) بەرگی دووەم لە ساڵی ١٩٨٠ لە سلیمـانی چاپ کراوە .

ئەو بەرهەمانەی کە هێشتا چاپ نەکراون :

(١) بەرگی دووەمی دیوانی (کاردۆخی)

(٢) حەدیقەی خوسرەوی (ئامادەی چاپە)

(٣) گوڵزاری عوسمـانی

(٤) لەیلیو مەجنونی هەورامی (ئامادەی چاپە)

(٥) پاشکۆی بەرگی دووەمی دیوانی شاهۆ (ئامادەی چاپە)

(هەڵـــەی چـاپی)

تکایـە پێش ئەوەی دەست کەن بە خوێندنەوەی ئەم کتێبە ئەم هەڵە چاپییانە راست کەنەوە .

لاپەرە	دێڕ	هەڵە	ڕاست
١١	١٣	چوومە لا	چوومە لای
١٧	١٣	رەری	ڕۆژی
٢٦	١٧	سالێمینن	سالێحینن
٣٢	١٦	کوردا	کوردان
٣٧	١٦	پیاوەنی	پیاوەتی
٤٨	١٢	سەرای	سەدای
٥٩	٧	تـەمەللوت	تەمەللوق
٦٣	٤	ساو	سامو
٦٨	١٥	وا بزانم	دا بزانم ؟
٧٢	١٥	داردەسی	داد رەسی
٧٣	١	بەهەشت	عێززەت
٧٤	٢	١٩٤٨	١٩٦٥
٧٧	٣	قابێلو	قاتڵو
٨٠	٩	عەناعەت	قەناعەت
٨٠	١١	هەواوی	هەوای
٨١	٣	ڕون	دوون
٨٨	١٣	مەتەجیی	مولتەجیی
٨٨	١٧	نیمەي	نیمە
٩٣	٦	مرادی	مرادم
٩٤	١٢	کفایە	کینایە
٩٩	٦	کەوتە بە	کەوتە بەر

پێڕستی بەرگی دووەمی دیوانی (شاهۆ)

چاپخانەی کامەرانی سلیمانی ☎ ٢٣٥٠٨

١٤٦ / ٤٠٠٠ - ٩٨٠/٨/١٨

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ١٠٨٨ / ١٩٨٠